

Cena 1'50 din

Edinost

Imej pogum posluževati se
svojega razuma.

Immanuel Kant.

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
Večja letna 36 din, polletna 18 din, četrtletna 9 din, za izposojnino letno 50 din
Rekopisi se ne vračajo - Pošt. črk. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Na ogled brezplačno!

Obdržite!

Zdaj pošiljamo na ogled nadaljnjim novim naslovnikom po pet zaporednih števil (št. 33/19. VIII.—37/14. IX.), št. 35. od 31. avg. s položnico. Teh števil ni treba vračati. Nadaljnje številke bomo pošiljali tistim, ki bodo do te tednik naročili — zadostuje dopisnica — ali nakazali vsaj del, to je najmanj za 3 mesece din 9.— naročnine. Ne zavržite nobene položnice! »Edinost« naj gre iz rok v roke med prijatelje! Cenj. zaupnike prosimo za sodelovanje!

Uprava »EDINOST«
Maribor, Kopališka ulica

**Pri nas imamo pogum
do resnice**

V stolpcih svetovnega časopisja, tako demokratskega kakor časopisja Osi, deloma tudi v časopisju t. zv. nevtralnih držav se zadnje čase vedno jasneje odraža nek vedno naraščajoč nemir, ki se ponekod stopnjuje v pravi strah in grozo, ki sega v vedno širše kroge ljudskih množic. Ponekod skušajo nekateri s nasmehom in s pomirljivimi izjavami ustaviti val ljudskih čustev, ki bi mogla ob danem trenutku pomeniti za vsako izmed evropskih držav pravo katastrofo, saj bi pomenilo pravo moralno razorožitev, še preden bi prišlo do dejanskega spopada. Take psihoze so nevarne že za velike narode, malim narodom pa lahko tako razpoloženje ljudstva postane naravnost usodno. V današnjih zamotanih in viharjih časih, ko se vsi pravi ljudje je malim narodom bolj kakor kdaj koli potreben miren preudarek in jasna zavest o dolžnostih, ki jih nalaga trenutek.

Boj proti temu strahu širokih ljudskih množic se vrši na različne načine. V nekaterih državah se borijo proti vsakemu poročilu, ki bi prišlo preko meje in bi za dotično državo ali točneje: za dotični režim ne bilo ugodno. Meje se neprodušno zapro in vse vesti gredo skozi skrbno sito, skozi katerega prodre le najtanjša moka, iz katere je mogoče speči močnik ljudske samozvesti, pa tudi brezskrbnosti. To sredstvo bi bilo izredno učinkovito in zanesljivo, če bi bila sita cenzure v teh državah res zanesljivo neprodušna za vse neugodno. Toda cenzura je vsemogočna samo napram tisku. Nad povedano besedo že ne gospodari več tako brezpogojno, ne šepetano pa je izgubila sploh vso moč. In prav ta šepetana beseda je tista, ki usmerja in preusmerja ljudsko javno mnenje in njegova čustva tudi tedaj, kadar je daleč od resnice. In ta način boja proti vznemirljivim vestem, katerega se v novjšem času kaže poslužujejo tudi demokratske države, je zato najmanj uspešen.

Drugo prav tako ali še bolj pogosto uporabljano sredstvo za pomirjevanje ljudskih množic so javne izjave. Na mednarodnih mestih se vse vesti lepo prečkajo in dajajo ljudstvu v obliki, ki se zdi odločujočim za ljudstvo primerna in ki daje neko jamstvo, da se to ljudstvo ne pohujša. Treba je le dovolj glasno prene kričati vse »lažnjive« vesti in stvar je v redu. Ta metoda je na videz zelo uspešna, a s časom vendarle zanesljivo odpove. Poleg tega pa je tudi zelo nevarna, ker ljudstvo, ki je svoje izvestitve enkrat ujelo na laži ali na napačnem dementiju, sploh ničesar ne veruje več, pa če bi se nenadoma izlila reka same čiste resnice. »Dementirajo, torej je res,« pravijo ljudje in se niti ne zavedajo, da je bil tisti dementi slučajno resničen.

Najmanj v rabi, čeprav najbolj učinkovit, je tretji način prepričevanja ljudskih množic. Danes se ga zato tako malo poslužujejo, ker nujno zahteva, da ima tisti, ki se ga poslužuje, čisto vest. To je nam-

Doba in ozračje, ki ga preživljamo ni prijazno. Mesto miru, ki nam je najdražji, nam grozi vihar novega klana, ki svetu ne more prinesiti sreče in blagostanja. Iz tal vstajajo sile, o katerih smo bili prepričani, da so že zdavnaj za večno pokopane;

Preteklost nas uči, kaj je minljivo in kaj ni. Ona je naša učiteljica in pri njej se učimo živeti. Otroci, majhni in plašni smo bili leta 1918 in še bolj naivni. Verjeli smo vsem, ki so lepo in mamljivo govorili. Brez šole. Podobni otroku, ki morda pozna prve črke, smo bili in vendar smo hoteli biti učeni.

Toda spoznanje je prišlo. Drago smo ga plačali. Šele tedaj smo uvideli, kako so nas varali in kako radi smo verjeli prevari, ki je imela svoj cilj nas uničiti. Nakane se niso posrečile; ostali smo.

Ker pa smo se vsaj nekaj naučili in imamo svoboden dom, hočemo živeti,

ker vemo, da imamo pot, ki nas bo pripeljala v bodočnost, za katero smo se pripravljali vse do danes in se na njo še pripravljamo. Svet ni od včera, niti ga ne bo še jutri konec. Zato imamo lahko dovolj vere v bodočnost.

Nakanam in spletkam, ki jih širijo med nami, ne bomo nasledili. Toliko smo že poučeni in zreli, da vemo, da ni na svetu samo sila. Tudi razum, plemenitost, pravica, bratstvo in svoboda še niso pokopane. V nas je močna vera, ki nas dviga in daje moči, da bodo končno vendarle zmagale.

Nam Slovencem in Slovanom je naloženo poslanstvo, do danes neizpolnjeno. Kakšno je, vemo! Je poslanstvo duha, človečanstva in ohranitve. Obvarovati svet pred nesrečo je naloga in dolžnost vseh, ki vodijo usodo človeštva. Ne vemo, kaj nam prinese bliznja bodočnost. Vse je preveč nestalno in nemirno, da bi mogel kdo napovedovati eno ali drugo. Gotovo je le, da se nahajamo na prelomu! Kakšen bo, ne vemo. Naj si bo že kakršen koli, bo prinesel

slovanstvu in nam Slovencem novo dobo, srečnejšo in pravičnejšo od današnje!

Za nas je važno, da smo za dobo in čas, ki prihaja, pripravljeni. Pot, ki jo imamo v bodočnosti, bo morda dolga, daljša kot si mislimo; zato se moramo na njo temeljito pripraviti. Pripravljenost za bodočnost mora biti naša največja skrb. Zanimariti njo bi bil največji greh in zločin nad nami, našo preteklostjo in bodočnostjo.

Kako bomo pripravljeni za nastop na pot in poslanstvo, je odvisno od nas samih. Blazno bi bilo pričakovati vodnikov drugje. Najti, poiskati jih, je naloga vsega naroda.

Pot v bodočnost, ki se je ne bomo mogli izogniti, bo pokazala našo zrelost in pripravljenost; ta dejstva bodo odločala, kako bo nas sprejela prihodnost.

Najti pravo pot je težko. Razvoj človeštva nam dokazuje in pojasni marsikaj, kar nam je bilo še včeraj nejasno. Sprejeti nauke zgodovine in poslanstvo slovanstva je za bodočnost nujno, da bo res naša.

Josip Udovič

Fronta malih zaveznikov

Imperialistične sile podcenjujejo važno vlogo malih narodov v mednarodnem političnem življenju. Ker nudijo mali narodi proti tuji invaziji najmanjši odpor, so proti njim obrnjene osvojevalne namere imperialističnih sil in mali narodi postajajo ovce, ki naj nasitijo volka. Postajajo žrtve visoke politike, vrednostni papirji na mednarodni diplomatski borzi. Vendar pa hranijo mali narodi v sebi toliko sile in odpora, da njih osvobodilno gibanje izpodjeda stavbo imperialistične države in vpliva v primernih trenutkih odločilno na razvoj dogodkov.

Po tej skušnji iz svetovne vojne je napisal Hitler v knjigi »Mein Kampf«, da nova Nemčija ne sme po pogubni poti predvojne Avstrije. Spoznal je teoretično — in to ni bilo težko — da pomenijo narodne manjšine z zrelo narodno zavestjo, s svojimi gospodarskimi in kulturnimi težnjami sovražno silo v državi sami, da pomeni taka narodna manjšina tisoče in desetstisoče zarotnikov in organizacij, ki ima svoj jasen političen, kulturni in gospodarski program, za katerim teži z vso svojo naravno težo.

V pripravah za novo imperialistično vojno ali pravičnejše: v novi imperialistični svetovni vojni, ki se je že pričela na raznih kontinentih, bo narodno osvobodilno gibanje nesvobodnih narodov sodilo čisto o usodi bodočega sveta. Ta narodno-osvobodilni boj vzporedno z osvo-

bojnim bojem socialno zatiranih množic imperialističnih narodov samih bo koval svobodo malim narodom, kakor jo je na koncu svetovne vojne. Tako je vsak ogroženi mali narod že po svojem položaju močan faktor v mednarodnem življenju, važen zaveznik vseh, ki se kjer koli na svetu bore za mir, svobodo in napredek.

Kolikor je tudi pacifiistično (mirovno) razpoloženje ljudstva močno in iskreno, vidijo ta ljudstva vso nujnost zaostrenja mednarodnih gospodarskih nasprotij in nujnost izbruha teh nasprotij. Zrelost in zavest skupnosti, jasnost v gledanju na svet in jasen narodni in gospodarski program bodo zagotovili svobodo narodom, ki so danes še žrtve imperialističnega izkoriščanja.

Indijski narodi, narodi afriških in ameriških kolonij, zavarovane kitajske province, narodne manjšine v imperialističnih velesilah samih — narodno osvobodilno gibanje vseh teh milijonov ljudi vzporedno s socialnim osvobodilnim gibanjem v vladajočih narodih samih — to je bodoča fronta zaveznikov, ki bo razbila imperialistično skel.

Tabele za izračunavanje obrambnega davka so že izšle in se dobe v Mariborski tiskarni!

**Ali ima človek občutek
za čas?**

To sta hotela preizkusiti dva profesorja čikaške univerze. Spustila sta se v veliko Mamutovo jamo v državi Kentucky, se opremljena z zadostno množico hrane ter se namenila, da tam daleč od sonca in ur prebijeta teden dni. V jami sta si razdelila čas na dneve po svojem občutku. Ko sta menila, da je prešel en teden, sta prišla iz jame... toda bilo je le pet in pol dneva. Pri tej priliki se spo-

minjamo mične zgodbe iz vojne. Nemški cesar je inspiciral, kako se kaj vzgajajo mladi rekruti. Posebno važnost je polagal na to, da so znali presojati časovne presledke. Stopil je k mlademu rekrutu in ga vprašal, ali ima uro. Ko mu je ta zanikal, je naročil, da se čez deset minut javi pri njem. Vojak je obljubil. Da bi ga preizkusil, stopi cesar še preden je minilo deset minut k njemu in ga vpraša: »Ali je že 10 minut?« »Ni še, Veličanstvo.«

Ko je minilo točno deset minut, se javi

rekrut cesarju, ki se je v bližini pogovarjal z višjimi oficirji. Vsi se čudijo. Cesar ga lepo pohvali in de: »Pa kako si mogel brez lastne ure tako točno določiti čas?« »To je bilo prav enostavno, Veličanstvo. Pogledal sem na uro na zvo niku.«

**Gašenje podzemeljskega
požara**

Ameriška vlada se je odločila, da žrtvuje več milijonov za gašenje enega največjih podzemeljskih rudniških požarov, ki divja že od leta 1884. Poročila trdijo, da je tedaj prišlo ob priliki velike stavke v rudnikih Perry v državi Ohio in da so se nekateri stavkajoči podjetju maščevali na strahoten način. Polili so nekaj huntove se petrolejem, jih zažgali in spustili v jamo. Nastal je požar, ki je izpremenil vso pokrajino v pravo ognjeniško ozemlje. Iz zemeljskih špranj se kadi kakor iz ognjeniških žrel in vsa ognjevaška dela so bila doslej brezuspešna.

**Sirite
in čitajte**

EDINOST!

□ Švica je umaknila iz uporabe vse aeroplanse nemškega izdelka, ker niso za nesljivi radi slabega materiala. (»Glas sind. organ. radnika« 11. avg. 1939.)

reč enostavno poročanje resnice. Ta način ima pred ostalimi, za poštenjake seveda, največ prednosti. Pred vsem so vsa pretiravanja že v naprej onemogočena. In ljudski strah ne povzroča resnice, ampak le pretiravanja in laži — seveda le tam, kjer odločujoči krogi nimajo slabe vesti. Druga prednost te metode, ki se sploh ne da preceniti, je naraščajoče zaupanje v državo in oblast. In to zaupanje je tista

granitna skala, na kateri je zgrajena vsa sila kake države, to zaupanje dela tudi male države v razmerju do večjih in bolje opremljenih ter bolj bogatih — nepremagljive.

Mi Slovenci smo le majhen narod in si ne smemo privoščiti strahu in nemira. Prav nam je potrebno, da jasno zremo bodočnosti v oči in se zavedamo vseh možnosti, ki nam jih prinaša čas ter se

nanje pošteno in temeljito pripravimo. Prepričani smo, da bo tedaj, ko bo končno vendarle že prišlo do tekočega sporazuma, zadnja metoda ljudskega prepričevanja pri nas že tako napredovala, da se nam res ne bo treba bati prav nikogar in da se bomo v naši državi počutili zadovoljni in varni, kakor se sploh lahko počuti kak državljan v svoji državi.

jad.

7 dni domačih vesti

* **Izleti mladega kralja.** Nj. Vel. kralj Peter II., ki prebiva sedaj na počitnicah na Bledu, je napravil več izletov po Gorenjski. V spremstvu svojih gostov, več gimnazijcev, ki so letos z njim vred napravili maturo, je bil mladi vladar te dni v Kamniški Bistrici, potem pa se je povzpел tudi na Triglav. Številni turisti so bili nenačakovano presenečeni, ko se je v planski koči nenadoma pojavil kralj s svojimi mladimi prijatelji. Koča je bila sicer rezervirana zanj, ko pa se je vreme nekoliko poslabšalo, je sam povabil planince, naj se poslužijo koč, kakor so navajeni in naj spe v njej, saj je dovolj prostora v hiši. Nato je odšel iz Mojstrane na vrh Triglava, vrnil pa se je preko Triglavskih jezer na Bohinj. Kralj je sprejel tudi vzorno sokolsko vrsto iz Ljubljane, ki si je v Beogradu priborila meč kralja Aleksandra, radi slabega vremena pa je moralo izostati predvajanje nekaterih vaj v parku gradčica Suvobora. — Mladi vladar je te dni plaval tudi po Karavankah in Kamniških planinah in je pokazal, da je zelo vztrajen. — V torek je kralj pri sostvoval dirki motornih koles na Ljubeli malo pod vrhom, kjer se je zbralo tudi mnogo nemških sportnikov.

* **Predsednik vlade Dragiša Cvetković** je pred nedavnim obiskal Trst in razne socialne ustanove v mestu. Tržaško prebivalstvo je jugoslovanskega državnika toplo in navdušeno pozdravljalo.

* **Palača banke »Slavije«** v Ljubljani na Tyrševi cesti je sedaj v glavnem dograjena in se vrše le še nekatera notranja dela. Stavba je ogromna in stoji poleg nebotičnika in ima šest nadstropij. Okoli pošte, v centru Ljubljane je sedaj več velikih in visokih stavb, ki dajejo mestu res moderno obeležje. Pred par meseci je bil končan novi hotel »Slon«, sedaj se dovršuje šestnadstropna palača Bate, ki bo imela pod streho veliko kavarano; velika je tudi palača Ljubljanske kreditne banke, ki pa stoji že več let, zraven pa stoji Dukičev blok več pet- in šestnadstropnih stanovanjskih hiš.

* **Savinjski hmeljarji** so imeli te dni zborovanje v Žalcu, da se porazgovore zastran obiranja, ki se prične v par dneh. Ugotovilo se je, da je stanje hmeljskih nasadov pri nas ugodno in da je računati s srednjedobro letino. V nekaterih državah pa je stanje neugodno in bo malo hmelja. Zato je računati s tem, da se bodo dale doseči lepe cene, ki pa ne smejo iti pod 25 din za kilogram. Priporočalo se je hmeljarjem, naj blago nikar ne ponujajo, saj bodo inozemski interesi sami prišli in ga iskali. Sklenilo se je, da veljajo za obrače iste mezde kot doslej, namreč po 2 din za škaf, s tirano pa 1,50 din.

* **Jugoslovansko-nemški gospodarski odbor** se bo v kratkem, najbrže začetkom septembra, zopet sestel, da predvsem zviša nekatere kontingente za jugoslovansko blago.

* **V rudniku svinca in cinka v Trepči** v Srbiji, ki je v angleških rokah in je zelo dobičkanosno podjetje, je pred par tedni izbruhnila stavka, ker so delavci zahtevali povišanje nizke mezd. Pogajanja so se razbila, ker vodstvo podjetja ni hotelo sprejeti zahteve. Sedaj so bili po nalogu iz Londona vsi delavci, nad 2000, odpušteni. Delavcev se je polastilo veliko razburjenje.

* **Nemška banka v Beogradu.** Nedavno je dobila nemška finančna skupina, v glavnem Creditanstalt in Deutsche Bank, večino delne Splošnega jugoslovanskega bančnega društva v Beogradu v svoje roke. Te dni bo občni zbor banke, kjer se izvoli novi upravni svet. Za predsednika je določen nemški generalni konzul v Beogradu Neuhäusen.

□ **Madžarski zunanji minister grof Csaki** se je sestel z nemškim zunanjim ministrom Ribbentropom in bo v najkrajšem času sprejel od Hitlerja. Pri tej priliki so se razširile v evropskem tisku tudi posebne govorice o usodi Slovaške, ki jo baje nameravajo popolnoma zasesti. Del slovaških vojašnic so baje že izpraznili za sprejem nemške vojske.

□ **Palestina, Transjordanija in Sirija** naj bi se po nekaterih poročilih združile v kraljevino pod žezlom emirja Abdulaha, ki je baje že pristal na to, da sprejme kruno. Ta kraljevina bi bila pod močnim angleškim oziroma francoskim vplivom.

□ **200 francoskih bombnikov** je letelo nad Anglijo, da na ta način vrne obisk angleški zračni vojski in utrdi francosko-angleško prijateljstvo.

□ **Blizu Vladivostoka** na japonski meji, imajo Rusi velike vojaške vaje.

□ **Zapovednik italijanske vojske v Španiji, general Gamba,** je postal italijanski veleposlanik v Španiji.

Ali gre res le za Gdansk?

Nemčija odklanja konferenco velesli - Poljska slej ko prej odločna - Vprašanje koridorja - Govorice o Madžarski

Kakor v lanskim sudetskimi krizi, se pojavljajo v časopisih najrazličnejša uganjanja o razpletu nemško-poljskega spora. Največ zanimanja vzbujajo tudi tokrat članek, ki je izšel v londonskih »Times«. V tem, skoro poluradnem angleškem časopisu, se poroča o morebitnem posredovanju Mussolinija v smeri konference velesli, ki bi na mirnem način uredila vsa sporna vprašanja. Kot posrednik se imenuje ime komisarja Zveze narodov v Gdansk Burckhardta, ki ga je Hitler že sprejel. Taka mirna rešitev bi razveselila vse prijatelje miru, posebno, če bi Nemčija priznala Poljski neke pravice. Taka konferenca bi mogla rešiti tudi vprašanje delitve surovin in morda celo vprašanje kolonij. Podobno kakor »Times« pišejo tudi francoski listi, na pr. »Intransigence«, ki govori o paktu petih velesli, pri katerem bi bila udeležena tudi Poljska, a bi bila izključena Rusija, ki bi je demokracije v tem primeru ne potrebovale. (To mora gotovo vplivati prav ugodno na moskovska pogajanja!)

Toda Nemčija tokrat tako konferenco odklanja. Zato hočejo Nemčijo postaviti za zeleno mlizo, piše »Deutscher Dienst«.

in nas oglašati za to, kar nam gre. Vse govoričenje o mirni rešitvi gdanskega vprašanja je le nova metoda protinemske propagande. Nemčija vztraja pri svojem pravu i si bo, če treba tudi z mečem, vzela, kar ji pripada, glede tega naj si v Parizu, Londonu in Varšavi ne delajo nikakih utvar.

Kljub temu je Poljska slej ko prej odločna. Poljski prezident Mościcki je imel v Vlni pred starimi legionarji navdušujoč govor, v katerem je izjavil, da se poljske legije kakor tedaj, ko jih je vodil Pilsudski, ne bodo uklonile nikakoli sili in da se bodo vsakomur uprele, če bo treba bodo zopet z orožjem v roki branili poljske pravice.

Med tem so zavzele sovražne kretnje med Nemčijo in Poljsko že precejšen obseg. Nemčija je zaprla pri Rybniku mejo, na to so Poljaki odgovorili z zaporo vse zgornješlezjske meje proti Nemčiji. Poleg tega so zaprli tudi precejšnje število Nemcev, ki so sumljeni vohunstva. Nemška poročila govorijo o kakih 800 ljudeh, Poljaki pa poročajo o 60 aretacijah, med njim je tudi vodja nemške mladine na Poljskem Weisner.

Posebno vznemirjena pa je svetovna

javnost radi naraščajočih govoric o nekaki nevarnosti, ki da preti Madžarski. Demokrasko časopisje poroča, da je prejela Madžarska od Nemčije ultimatum, da stopi z Osjo v vojaško zvezo. Ta vojaška zveza bi bila za Nemčijo velikega pomena, ker bi mogla tvoriti Madžarska v primeru vojne dobro oporišče za bliskovit napad. A za tak napad bi morale biti v Madžarski nemške čete. Te nemške čete pa bi pomenile konec madžarske neodvisnosti, ker bi se jih poslužili domači nacisti v uporu proti svoji vladi. Tako demokratsko časopisje. Nemci vse to seveda odločno zanikajo ter se zgražajo nad brezvestnostjo časniskih pisunov. Da pa je stvar dokaj resna, dokazuje dejstvo, da pišejo časopisi celo o možnosti angleških jamstev za neodvisnost Madžarske, ki da so baje zapopadene v angleško-poljskem vojaškem paktu.

V vsem tem nemiru je vzbudila veliko pozornost tudi omemba »koridorja« kot stare nemške rane. Vse to kaže, da tudi s priključitvijo Gdanska še niso rešena vsa pereča vprašanja. Mir in vojna sta na tehtnici, ki se lahko vsak hip prevesi. jad.

Kaj se godi za kulisami svetovne politike v Gdanku angleška komisija, ki naj dožene, če je to pristanišče res neobhodno potrebno Poljski

Gospodarske politika sedanje francoske vlade, ki s pooblastitvijo štiti koristi gornjih 200 družin, zunanja politika te vlade, predvsem pa odgoditev parlamentarnih volitev za dve leti, to je do maja 1942. leta, vse to je vzbudilo v Franciji močan val nezaupanja in po raznih napovedih se obetajo burni dogodki, kakor jih je sprožil leta 1934. Laval z zunanjo politiko, ki ni odgovarjala razpoloženju ljudskih množic.

Obenem je poslal Chamberlain na dopust za dva meseca angleški parlament, naslednji dan pa je že odpoklical Stranga iz Moskve. Laburistični in liberalni tisk očita sedanji angleški vladi, da hoče s pogajanj z Rusijo, s pretinjami Nemčiji in drugimi takimi dejanj le pomiriti in spejlati na led javno mnenje, med tem pa tiho pripravlja nov — Monakovo.

Tako je odpotoval v Nemčijo angleški časopisni magnat lord Kemsley in obiskal tudi Hitlerja. Pred odpotovanjem in po vrnitvi v London je obiskal Chamberlaina. Tudi naši listi so poročali o raznih poskusih, načrtih in predlogih, kako potolažiti napadalne države. Švedski dnevnik

»Aftonbladet« in za njim drugi listi so poročali, da se je napotila preko severnih držav v Gdansk deseterčlanska komisija s profesorjem Rileyjem na čelu, da preišče vprašanje, če je Gdansk Poljski res neobhodno potreben. Angleži bi po ureditvi tega vprašanja ponudili v tolažbo Poljski kredite za izgradnjo poljskega pristanišča Gdinje. V začetku septembra naj bi se sestali zastopniki Anglije, Francije, Poljske, Nemčije in Italije, ki bi naj preiskali svetovni položaj in dognali skrajno vojno nevarnost v Evropi in Aziji in ker se ne bo posrečilo ugodno končati pogajanja z Rusijo, bi monakovski velesli prisilili Poljsko na kolena.

»Aftonbladet« in za njim drugi listi so poročali, da se je napotila preko severnih držav v Gdansk deseterčlanska komisija s profesorjem Rileyjem na čelu, da preišče vprašanje, če je Gdansk Poljski res neobhodno potreben. Angleži bi po ureditvi tega vprašanja ponudili v tolažbo Poljski kredite za izgradnjo poljskega pristanišča Gdinje. V začetku septembra naj bi se sestali zastopniki Anglije, Francije, Poljske, Nemčije in Italije, ki bi naj preiskali svetovni položaj in dognali skrajno vojno nevarnost v Evropi in Aziji in ker se ne bo posrečilo ugodno končati pogajanja z Rusijo, bi monakovski velesli prisilili Poljsko na kolena.

□ **Madžarska bo branila svojo samostojnost** je izjavil na proslavi spomina madžarskega kralja Karla IV. član bučišteštanskega parlamenta grof Sigrey. Madžarska se ne bo umaknila nobenemu diktatu, od koder koli bi prišel.

□ **Na viserni reki** so Japonci zopet zadeli na kitajsko mino, ki je potopila japonski parnik. 300 mož je utonilo, ostale so v zadnjem trenutku rešili.

□ **Švicarska vlada** je dala industrijem in pravnikom nalog, da se za primer vojne založijo s surovinami in prehrano.

□ **Churchill**, ki je bil na potovanju vzdolž francoske Maginotove obrambne črte, je dal o francoski vojski kaj laskave izjave. Ob koncu je dejal, da bosta v bodoči vojni dve tretjini človeštva na strani Francije in Anglije.

□ **V Salzburgu** sta se sestala zunanja ministra Osi: Ribbentrop in Ciano in se, kakor pravi uradno poročilo pogovarjala o mednarodnem položaju.

□ **Angleški časopisi** so prinesli vesti, da si Hitler in Mussolini nista povsem edina glede postopka pri Gdanku. Nemški in italijanski časopisi s označili te vesti kot lažnjive.

□ **Komisar za zunanje zadeve Molotov** je sprejel 25 bolgarskih poslancev, ki se nahajajo v Moskvi in si ogledujejo veliko poljedelsko razstavo. Pri obisku je bil navzoč tudi pomočnik zunanjega komisarja Potemkin.

□ **10 milijonov funtov** je baje posodila liki Britanija Sovjetski Rusiji za nakup orožja. Poleg tega je Sovjetska vlada izposlovala tudi za Kitajsko znatno angleško posojilo: 30 milijonov funtov (7 in pol milijarde din).

□ **Nemško-angleško društvo v Angliji** je poleg nemške propagande vršilo tudi špijažo (Nova Rieč 17. avg. 1939).

□ **Na Nizozemskem** je katoliška stranka sestavila s socialisti novo vlado.

7 dni po svetu

□ **Španija** je pričela graditi utrdbe vzdolž francoske meje. To so posledice francoske »nevmeševalne« politike.

□ **742 čeških pilotov** je prišlo v Francijo in bodo sprejeti kot vojni piloti. Češka legija na Poljskem pod vodstvom znanega generala Prhale šteje 60.000 mož.

□ **V Madridu** so radi nedavnega atentata izvršili 60 smrtnih obsodb v enem dnevu.

□ **V Tokiju** so aretirali veliko zarotniško družbo, ki je pripravljala atentat na nekatere člane cesarjevega spremstva.

□ **Rusi** so imeli pretekli dni polkuse z velikim šestmotornim letalom, ki ima prostora za 64 potnikov. Poizkusi so popolnoma uspeli.

□ **Vojtekh Korfanti**, veliki voditelj Poljakov, ko so še bil pod Prusi in dolgoletni voditelj demokratske delavske opozicije proti sedanji vladi je v svojem 73 letu umrl. Bil je med prvimi poljskimi ministri v Witowski vladi, a se je moral leta 1923 umakniti, ko je naredil Pilsudski državni udar. Leta 1930 je moral celo bežati iz Poljske v ČSR, od koder se je po septembrskih dogodkih vrnil na Poljsko, kjer so ga zaprli, a takoj zopet izpustili, kajti Poljska potrebuje prav v današnjih dneh ljudi njegovega kova, ki so že utrjeni v boju proti staremu poljskemu sovražniku.

□ **Cionistični** (vsežidovski nacionalni) kongres zaseda te dni v Zenevi. Predsednik dr. Weizmann je protestiral proti preganjanju Židov v nekaterih državah in je kritikoval znano angleško »belo knjigo o Židih«.

□ **Obletnico smrti svojega voditelja Hlinke** so na Slovaškem proslavili nad slovesno.

□ **Romunski kralj Karol** je po pregledu romunske mornarice imel navdušen govor. Med drugim je dejal: »Branili bomo vse, kar je romunsko. Kdor hoče mir, naj se zaveda, da z vsakim poizkusom izpremeniti meje, izziva vojno nevarnost.«

□ **Franco** se bo po uganjanjih francoskih listov vendarle odločil za strogo nevtralnost. Dober znak vidijo v tem, da je obljubil izpust vseh francoskih državljancev, ki so jih kot prostovoljce republikanske armade zaprl.

□ **Rusija** je nabavila na Poljskem 900 tisoč ton premoga, ogromno plavžarskih izdelkov in kablov. Vrednost tega blaga ge v milijone zlotov.

□ **Italijanski listi** nudijo Nemčiji v njenem sporu s Poljsko in demokracijami vso podporo. Nemčija in Italija sta si popolnoma edini, da brez korektur meji in zadostitve upravičenim zahtevam avtoritarnih držav ne bo miru.

□ **Litvanska vasika Sventoi** naj postane po načrtih litavske vlade litavski izhod na morje po izgubi Klajpede-Memela. Saj se je tudi velika poljska luka Gdinja v nekaj letih razvila v veliko pomorsko pristanišče.

□ **Na Slovaškem** je nastalo pod nemško zaščito in z nemško podporo veliko protipoljsko gibanje. Poljaki naj bi vrnil Slovaški vse, kar so si po septembrski krizi pridobili.

Kulturna obzorja

Festival slovenskih narodnih običajev

O priliki Mariborskega tedna se je vršil med drugimi kulturnimi prireditvami tudi festival slovenskih narodnih običajev, ki je dosegel po svojem pomenu visoko nacionalno in tudi primerno estetsko stopnjo. Bil je temeljit prikaz panonskih in belokranjskih običajev, ki so se ohranili nepokvarjeni do danes in še vedno pestrijo življenje našega človeka kljub odločnim vplivom svetovne civilizacije. V štirsko-panonski skupini je izstopila najmočnejša in najlepša beltinska, ki je pokazala meštarsko (tkalčko in šoštarstvo) in gostivanjske plesne (točak, šamarianka, po zeleno trati) ter ob koncu obredno kolo »Marko skače«. Izvajanje beltinske skupine je bilo zares vzorno in zelo zanimivo; zlasti moram naglasiti enotnost plesa, petja in odlične domače godbe, prav tako pa tudi sestavo plesov samih, katerih struktura kaže sicer mnogo skupnosti s celotno panonsko kulturno obliko, pa vendar vsebuje mnogo svojevrstnih potez pomurskega ljudstva samega. Razen beltinske skupine pa so v štirsko-panonskem okviru še nastopile skupine iz Lancove vasi, Sv. Jurija ob Ščavnici in Sv. Marka niže Ptujja ter so izvajale rus, plesače in orače, obredne prizore iz šterjaka (valček, ključ, rusa-čarga) ter kurentovanje (kurenti, rusa-čarga, rabol, zlodej, orači, medved, kokotiči-piceki); i običaji niso plesni, temveč obredni, ki se vprizarjajo ob različnih izrednih dneh običajnega vaškega življenja dravskega in preškega ljudstva. V njih tiči mnogo preostalega primitivizma in življenjske sile, kar vprav daje posebno pestrost in svojevrstnost, ki pa jo moremo v drugačni obliki najti tudi drugod.

Posebno zanimiv del so nudili Belokranjci iz Črnomlja, Adlešičev, Vinice, Predgrada-Starega trga in Metlike. Izvajali so celo vrsto nam več ali manj malo poznanih plesov, ozir. običajev: »Zelenega Jurija«, »Kolo-most«, svatbeni koli »Hruška, jabuka« in »Lepa An-

ka«, »Kresnice« (tri variante), »Kolo Jastučak«, »Poljansko svatsko kolo«, »Obredno kolo«, »Most«, »Rešetca«, »Robčec«, »Kurji boj« in »Turn«. Vprav v belokranjskih plesih je opaziti izredno povdarjeno svojskost tvorjenja, močan smisel za estetsko oblikovanje, narodnostni duševni izraz ter pravičen ton. Omenim naj le zanimive pisače v »Zelenem Juriju«, izredno estetski oblikovanje pevsko motiviko in izvedbo v pravkar navedenem običaju, v »Kresnicah« in drugod. Nedvomno so nam Belokranjci in Beltinčani nudili v narodno-umetniškem pogledu svojevrstni, redek užitek, za katerega jim moramo biti hvaležni.

Vrhovno vodstvo je imel naš znani folklorist in dirigent akademskega pevskega zbora Francé Marolt, ki je spretno organiziral potek celotnega festivala in mu dal zaokroženo stilno obliko. Vodstvo posameznih narodnostnih plesnih skupin pa so prevzeli M. Vaupotič, Fr. Žižek, A. Kovač, Ivan Kocipec, A. Grahek, J. Jankovič, B. Malič in Iv. Malešič, ki so vsi vložili v delo mnogo truda in so bistveno prispevali k enotnosti in kvalitativni višini izvedbe. V umetniškem pogledu je bilo izvajanje prav lepo in odgovarjajoče nalogam ter težnjam narodne umetnosti. Ne moremo pa tega reči o tehnični strani izvedbe, ki je bila zelo po manjkljiva, zlasti pri prvi izvedbi. Ni bilo ne reflektorjev in ne megafonov, vsled česar je izpadla pri vprav delikatnih točkah (Kresnice!) akustična predstava, kar je celotnemu užtku občinstva mnogo škodovalo. V splošnem pa je bil slovenski narodopisni festival izredno pomembna kulturna prireditev vsega slovenstva. Pokazal je nazorno na del zgodovine slovenske kulture, pokazal je pa tudi, koliko vitalne tvorne sile je v kulturno samostojnem slovenskem narodu. In v obmejnem ozemlju so take prireditve še važnejše, ker otipljivo naglašajo nujnost dviga narodne zavesti. dc.

Ob rojstvu slovenskega humorističnega gledališča

Veseli teater „Totega lista“ na Mariborskem Tednu

Velike množice, ki so se tiščale pred vrati, kjer je razpel svoje šotore »Toti list«, posebno zvečer, ko se je razvijala prava vojna za vstopnice na predstave, ki so bile nabito polne, so dokazovale več kakor le modno norost in zaljubljenost občinstva v novotarije. Dokazovale so nastanek nečesa, kar je vredno, da se kljub morebitnim začetniškim neuglajenostim vsakega novega pojava zabeleži in podčrta. Kajti to, kar smo videli tam, je bil pravi, pravcati humoristični teater, ki ga Slovenci doslej vsaj v tej in človek bi skoro rekel tako resni obliki in višini še nismo imeli.

Jasno je: vsaka točka, ki so jo predvajali ti igralci — večidel diletanti — je našla svoje bolj ali manj ostre kritike, včasih upravičene, včasih neupravičene. Toda to ni važno. Važno je, da je pozoren opazovalec lahko opazil mnogo takega, kar presega okvir cirkuškega clownstva. Zanimivo je, da je imel vsak izmed sodelujočih svojo posebno noto in da je vsak na svoj način sodeloval pri končnem

uspehu, ki — to moramo organizatorju Podkrajšku priznati — ni bil zgolj finančen. Največ kvalitet za tak oder, se mi zdi, ima Milčinski. Njegovi kupleti so prednašani na tako osebni način, da mu ni mogoče odrekat nekega sorodstva z znamenitimi umetniki-humoristi današnjega časa. Skrbnišek in Wilhelm sta bolj igralca kakor humorista v pravem pomenu besede. Skrbniškov Chamberlain se ima za svoj uspeh pač bolj zahvaliti igralski sili. — — — — — kakor pravemu humorju. Wilhelm je bil sijajen kot sluga v podjetju, manj kot ruski profesor, kjer so prišle do izraza Podkrajškov kabaretni sposobnosti. Tako so vsi še precej ubrano tvorili neko enoto, ki bi se mogla ob smotnem delu razviti v dober humorističen oder.

Vemo, da je tak humorističen oder odvisen od marsičesa. Ne le od sposobnih sodelavcev, ampak predvsem od javnih prilik. In podkrajški humoristični teater je bil v podkrajškem okolju, ki ga je bilo težko imenovati humorističnim. — — — — — jad.

„Posledice vojske“ na na odru

Prvi dan gasilskega kongresa v Ljubljani v nedeljo zvečer je pokazala prostovoljna gasilska četa iz Skopljia v dvo-

Ta noša se smatra tudi tam kot hitlerjanski znak. Z največjo vpludnostjo so mu rekli, naj takoj sleče suknjič in nogavice. Nemcu ni ostalo drugega sredi trga, kakor da je slekel nogavice in suknjič in zelo razburjen odšel, noseč oboje v rokah.

Povsod na Poljskem predvajajo sedaj ameriški film o nemškem vohunstvu v Ameriki. Vsebinska je posneta iz zadnjega vohunškega procesa v Ameriki. Prikazano je organiziranje vohunske organizacije, njeno delo in odkritje, beg poedinih vohunov-Nemcev, ameriških podanikov brez potnih listov na preokceanskih ladjah. Prikazana je tudi organizacija za propagando nacionalnega socializma v Ameriki pod geslom: »Amerika Amerikancem.«

L. J.

rami Delavske zbornice »Posledice vojne«, igro v dveh dejanjih in treh slikah. Dejanje se odigrava leta 1916. v okolici Skopljia in zgodba je prav vsakdanja. Takih zgodb smo slišali že mnogo: sin Jovan odide po dveh mesecih zakona z Maro — v vojno. Starima dvema že usihajo moči in gospodarstvo propada, mlada žena Mara osamljena pričakuje pisem in poročil s fronte. Pisma prihajajo. Vsa vas jih bere in matere vzklikajo: »Naš je zdrav!« »Našega so ubili!«... Sosedov sin piše domov, kako je videl pastir Jovana. Po dveh obupa in žalosti pregovore starši Maro, da se poroči z bolehnim sosedovim sinom. Med poroko pride vojak in komaj ga spozna — bil je Jovan, ki se je izkopal na fronti izkupa mrličev, pobegnili v srbsko vojsko in se vrnil domov. Zdaj je seveda veselje, petje in ples, Mara in Jovan sta srečna, še bolehnemu sosedovemu sinu odleže, vas je zadovoljna in gledalci tudi...

Ta prireditev je vredna omembe, ker se je predstavil diletantski oder iz daljnega Skopljia v Ljubljani. Igralci so nastopali v narodnih nošah, peli so narodne pesmi in plesali narodna kola. Topel odnos se je razvil med odrom in dvorano, kar manifestacija medsebojnih simpatij in razumevanja. — — — — — ski.

Sodobnost (7-8)

Na uvodnem mestu je predavanje Franceta Mesesnela: Umetnik in njegova doba. Pod ta široki naslov je pisec strnil nekaj prav zanimivih in novih misli o temi, ki vzbuja že izdavnja posebno zanimanje umetnostnih zgodovinarjev. Ob koncu članka beremo: »Bodočnost bo morala zavreti beg pred resničnostjo, pa naj bi bila za umetnike program še bolj brezpomembna. Umetnik se bo moral povrniti od špekulacije na zemljo in se intenzivno pečati s problemi časa in ljudi. Odpovedati se bo moral poniglavemu cinizmu, ki pusti svet, naj gre, kamor hoče in se pase na zelenih tratah umetniške dediščine. Dan z vso svojo težko skrbjo, krivico in bojem bo moral umetnik ne le videti in razumeti, ampak se zanj ogreti in stopiti z umetniškega prestola v prvo bojno vrsto kakor vedno, kadar je šlo v preteklosti za reševanje človeka in njegove kulture.« — Novinka v Sodobnosti in menda sploh v »tropu, ki se poti in trudi«, je Branka Jurca. S črtno »Vrtnitev« se je prav dostojno predstavila. Gladko in enostavno pripovedovanje so odlike, ki mnogo obljublajo. Sujet, povratek kaznjence, ki se ne more več znajti v svetu, je opisan dovolj prepričevalno, da moremo pričakovati še mnogo. — Igo Gruden je prispeval tri pesmi: »Pesnikovo srce«, »V cvetočem vrtu« in »Jesenska pesem.« Vse tri pesmi označuje kakor vso sedanjo pesnikovo poezijo neka tiha, mirna ubranost, ki posebno v zadnjih dveh razpoloženskih spominja na subtilnost kitajskih lirikov. — Zine Vrščaja je »Utrinek« je drobna razpoloženska pesmica. — A. Poljanca esej »Znanost in politika« nam staro temo približa iz novih socioloških vidikov. — Miška Kranjca »Pot med blaženec« se nadaljuje in zasluži, da se z njo pobavimo, čim jo bomo imeli celo pred seboj. — Vseskozi aktualna je študija Ceneta Logarja »Družba in narodnost.« — Ob koncu zvezka je Vlada Vodopiv »a razprava« »Tekstina stavka 1. 1936«, razprava, ki predstavlja po svoji snovi in po revialni višini pri nas novost. — O vprašanju, ki je danes prav tako važno kakor Srednja Evropa, o kateri je razpravljali isti pisec v zadnjih številkih Sodobnosti, namreč o Sredozemlju, piše Rud. Kyovsky. — Političen pregled zadnjih dogodkov podaja pod naslovom »Ob novem vozu evropske politike« A. K. — Zanimiva je »Legenda o Simonu Gregorčiču in legenda o Henrikumu Tumi«, ki jo prav na široko obravnava Dušan Kermavner. Gre za znano Tumovo avedbo o nekakem nezakonskem otroku Gregorčičevem, ki je ob izidu Tumovih spomnov vzbudila toliko prahu. Kermavner pojasnjuje, kako je prišel Tuma do takih podatkov in zavrača Brecljeve očitke, da je bila ta navedba zgolj posledica Tumovega osebnega sovraštva do Gregorčiča. — Z Vebrovo knjigo o nacionalizmu in krščanstvu ter z Vebrovimi mislimi o poslanstvu Slovencev polemizira pod naslovom »Vprašanje malega naroda« Albert K. o. — Na zadnjih dveh straneh poroča Avgust Pirjevec o

dveh publikacijah, ki obravnavata bibliotечne probleme.

Nova uredba za nemške umetnike

Državni urad za ustvarjajočo umetnost je izdal naredbo, po kateri dobijo umetniki, ki nimajo dovolj uspeha drugo delo. Z ministrom za delo Seldtejem obstoja dogovor, da se umetniki, ki radi pomanjkanja talenta ali podobnih vzrokov nimajo uspehov in se ne morejo uveljaviti, preusmerijo k drugemu produktivnemu poklicu.

Prejeli smo

Tehnika in gospodarstvo. Št. 7-8. Vsebinska: Drago Potočnik: »Investicijska delavnost vnaši državi.« — Ivan Bratko: »Nekmetjska in tuja zemljiška posest v Sloveniji.« — Filip Uratnik: »O gospodarstvih in socialnih razmerah v slovenskem šumskem gospodarstvu in lesni industriji v razdobju od 1. 1927—1937.« — Ob koncu: Knjižna poročila (Ob banovinski kmetijski anketi in dr. Jože Mihelak: »Trgovinstvo.«)

Kmečka žena: Štev. 8. Ima mnogo raznovrstnega gradiva. Med drugim: »Povsod Boga!« — Kvišku glavo dekle! — Vsakdanji dogodki. — Poduk kmečke matere svoji hčerki. — Vkuhanje sadja v patentnih kozarcih in podobnega več.

KULTURNI DROBIZ

* Veliki koncert je bil te dni v Prosvetnem domu na Bledu. Nastopil je Akademski pevski zbor iz Ljubljane, nedvomno eden najboljših zborov v državi. Pokroviteljstvo je prevzela Nj. Vel. kraljica Marija. Zbor je napravil pred koncertom v parku gradiča podoknico svoji visoki pokroviteljici in v navzočnosti Nj. Vel. kralja Petra II. pod vodstvom dirigenta Marolta zapel nekaj pesmi, ki so navzočne napravile izredno globok vtis. Koncertu v Prosvetnem domu je prisostvovalo tudi mnogo odličnikov, ki so sedaj na Bledu na oddihu, med njimi tudi predsednik »lade Cvetkovič, več diplomantov itd.

FILM

Znani slikani film »Snežulčica«, ki je imel po vsem svetu ogromen uspeh in so ga v Ameriki predvajali celih 15 mesecev, je prinesel svojemu avtorju ogromen dobiček. Samo ameriških dohodkov je 6.740.000 dolarjev. Iz drugih dežel pričakujejo še nadaljna 2 milijona. Tako si je Walt Disney s tem filmom lepo opomogel. Tudi v Ljubljani in Ptujju ter po drugih mestih Jugoslavije so ga videli in je bila velika in mala mladina o njej zelo navdušena. V Mariboru ga čakamo že dve leti zama...

Gospodarstvo

Nemška zunanja trgovina z Rusijo

V zadnjih letih se je zelo povečal nemški izvoz v razne balkanske države. Nekatere države so postale gospodarsko čisto odvisne od Nemčije. Gospodarskemu pritisku pa sledi tudi politični pritisk.

Nemška zunanja trgovina z Rusijo pa je šla zadnja leta čisto drugo pot. Le pogledimo številke: Leta 1931. je Nemčija izvozila v Rusijo blaga (industrijskih izdelkov, strojev) za 762.7 milijonov mark, 1933 za 282.2 milijona, 1935 za 39.3 milijonov, 1938 pa za 21 milijonov mark. Vidimo, da je nemški izvoz v Rusijo stalno in naglo padal. Pred 7 leti je znašal še preko 10 milijard dinarjev, lansko leto pa komaj dobre četrtilijarde. Lanski nemški izvoz v Rusijo je torej znašal komaj 2 in pol odstotka od izvoza iz leta 1931!

Odkod ta nagla in temeljita sprememba? Nemški izvoz v Rusijo je začel padati približno takrat, ko je prišel v Nemčijo na oblast Hitler. Do takrat je imela Nemčija demokratsko parlamentarno vladno, ki je bila v prijateljskih odnosih z Rusijo. Z nastopom Hitlerja se je to spremenilo. To dejstvo samo na sebi je gotovo vplivalo na medsebojne trgovinske odnose.

Veliki padec nemškega izvoza pa ima še drugo ozadje. Še pred 10 leti je bila Rusija kmetijska država, ki je morala v inozemstvu kupovati industrijske izdelke, zlasti stroje. Godilo se ji je kot vsem kmetijskim državam, ki morajo poceni izvažati svoje kmetijske pridelke, da bi mo-

gle kupiti industrijske izdelke, ki jih morajo drago plačati. Razumljivo je, da je takratna Rusija bila v živahnih trgovskih stikih z industrijsko Nemčijo.

Od takrat do danes se je gospodarska slika Rusije spremenila. Rusija si je zgradila ogromno industrijo, postala je industrijska država, ki si lahko vse industrijske izdelke in stroje proizvaja sama doma in jih že celo lahko izvažajo. Danes ji industrijska Nemčija ni več potrebna s svojimi izdelki. To bo glavni vzrok tako naglega padca nemškega uvoza v Rusijo. Surovine — živež, rude, nafta — ki jih je Rusija prej morala dajati inozemstvu, zlasti Nemčiji za industrijske izdelke, porabi danes bolj koristno sama doma.

Seveda Rusija kljub temu še trguje z raznimi državami, vendar pa ni več nujno navezana na to trgovino, pa ta ali oni uvoz. Zato lahko prodaja svoje blago tam, kjer dobi zanj gotov denar, zlato ali devize. Nemčija pa ne plačuje z denarjem, ampak vrši samo zamenjavo.

Zadnje čase smo večkrat čitali, da se mislijo obnoviti gospodarski stiki med Rusijo in Nemčijo v nekdanjem obsegu. Iz povedanega je jasno, da se o tem več ne da govoriti. Lahko se sicer malo poveča trgovina med Nemčijo in Rusijo v primeri z letom 1938, vendar pa do tako velikega nemškega izvoza v Rusijo kot je bil pred leti ne more več priti. Časi so se spremenili. Nemčija si mora iskati trgovine drugje.

P. Kl.

Zadružništvo — rešitev našega kmeta

Naše kmetijstvo je danes v obupnem položaju. Naša kmetija, ki je še pred desetimi leti za silo donala življenjsko moč in blagostanje lastnemu napredku in od te odvisnim stanovom, je dandanes na meji propada. Današnji čas zahteva od kmeta izredno strokovno in gospodarsko sposobnost in opreznost, če se hoče kmet sploh obdržati. Leta gospodarke in denarne stiske so prinesla v naše gospodarstvo veliko neugodnih posledic, ki danes težijo naše celokupno gospodarstvo in slabšajo ravnovesje med dohodki in izdatki kmetij.

Najobčutljivejša točka našega gospodarstva so cene. Gotovo dandanes vsakdo občuti, da je od njih odvisen življenjski standard najširših slojev. Vedno pogostejše je slišati nevoljno ugotovitev kmeta, »kar kupim, je drago, kar prodam, nimam cene.« Jasno je, da je ta nevolja upravičena, ako upoštevamo resnični življenjski položaj kmečko-delavskih slojev našega podeželja. Neugodni življenjski pogoji so pač največja ovira normalnejšemu življenju tudi v narodnostnem pogledu. Naša javnost je zlasti potom raziskavani mlade generacije v zadnjem času pričela spoznavati vse neugodne gospodarske pojave, ki so imeli kakoršen koli vpliv na naše kmetijstvo.

Že na lanski banovinski kmetijski anketi je bilo podanih mnogo aktualnih izčrpnih statistik in predlogov. Le žal, da so te ugotovitve ostale po večini na papirju in se še stvar ni pomaknila z mrtve točke.

Kot že zgoraj omenjeno, je od cen kmetijskih produktov odvisen položaj kmetije. Leta gospodarske krize so vplivala na to naravnost porazno. Pridelki, ki so dali pod ceno, niso mogli ponajvečkrat kriti niti 50 odst. najosnovnejših dajatev na kmetiji, ker so bili za kmeta potrebni proizvodi trgovine in industrije neprimerno dražji. Kriza, ki je zajela našo vas že radi samih neugodnih posledic padca cen, je prinesla pretirano posredništvo ali mešetarstvo. Ta posel je cvetel, ker se konsument direktno ni zanimal za blago kmeta-producenata. Kriza pri cenah je rodila na drugi strani tudi padec produkcije, ker ni bilo sredstev za pospeševanje umnega obdelovanja. Nesorazmerje cen med kmetijskimi produkti in industrijskimi proizvodi se je stalno večalo in vedlo vedno v večjo propast.

Ker se razmere v tem pogledu na našem podeželju niso mnogo spremenile, je že vendar enkrat čas, da se zave svojega položaja naš kmet sam in ustvari pogoje za rentabilnost kmetijskih panog z ozirom na trgovino vnovčenja svojih odvisnih pri-

delkov in za nabavo kmetijskih potrebščin. V tem pogledu je nujna potreba, vcepiti v naše vrste zadružništvo, ki bi odgovarjalo dejanskim potrebam časa, da se otrese naš gospodarsko ogroženi narodni živelj pred nadaljnjim izkoriščanjem po brezimnem dobičkarstvu. Dobro urejena organizacija nabavljalnega, vnovčevalnega, kreditnega in raznega kmetijsko-pospeševalnega zadružništva po zgledu kot obstoja v raznih zapadnih naprednih državah, bi bila edino sposobna, da se izboljša splošni socialni in gospodarski nivo naše vasi. Osrednja zadružna organizacija prodajnega zadružništva bi si naj zasnovala potreben dostop tudi na inozemskem trgu, da bi naš producent ne bil po izvoznikih in številnih posrednikih tako izkoriščan. Nahajamo se pred popolnim gospodarskim razkrojem ali reorganizacijo po zadružništvu. V dobi, ko se rešuje naša življenjska vprašanja iz narodnostno, socialno, kulturno in prosvetno enakopravnega vidika naj se ne prezre najvažnejši življenjski moment gospodarske samoosvojitve našega kmeta po zadružništvu. Oblast bi naj podprla prizadevanje naših zadružnikov s potrebnimi sredstvi, da bo zadružništvo kos svojim nalogam in namenom.

Jože Rajh.

Naša trgovina z Nemčijo

Izšli so uradni podatki o naši trgovini z Nemčijo v prvih šestih mesecih letošnjega leta. Ti podatki kažejo, da se naša trgovina z našo veliko sosedo ne razvija tako ugodno, kakor bi si to naši gospodarstveniki želeli in kakor bi bilo v smotni gospodarski politiki pričakovati. V časopisih je zato izšlo že nekaj bridkih pritožb, katerih glavne misli posnemamo. Naš izvoz v Nemčijo se je v tem polletju primeri z lanskim v tem času občutno zmanjšal. Znašal je 649 milijonov ali 26,92%, dočim je znašal v istem razdobju lanskega leta 844 milijonov ali 41,98%, torej za celih 191 milijonov din manj kakor lani. Še neugodnejši je položaj, če primerjamo številke uvoza iz Nemčije, ki se je znatno povečal: letos: 1 milijarda 108 milijonov ali 43,81%, lani pa: 1 milijarda 59 milijonov ali 40,03%.

Trgovska bilanca z Nemčijo je bila že lani hudo pasivna (204 milijone din), toda letos se je število za še enkrat toliko povečalo (124,7%). Znaša namreč 458 milijonov — skoraj pol milijarde.

Te naravnost porazne številke so nagile finančnega ministra, da je olajšal trgovino z neklirinskimi državami. Kakor znano, so morali izvozniki v neklirinske države ponuditi Narodni banki eno četrtino izvoznikovih deviz po uradnem kursu, ki je bil znatno nižji od onega v svobodni trgovini. Ta naredba se je sedaj ukinila in pričakovati je, da bodo naši izvozniki našli ugodnejše tržišče.

Jesenski velesejem v Ljubljani

Kmetijstvo v ospredju

Ljubljanski velesejem priredi tudi letos svojo jesensko razstavo, znano pod imenom »Ljubljana v jeseni«. Tudi ta prireditelj je pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. in se bo vršila od 2. do 11. septembra. Je to že 46. prireditelj Ljubljanskega velesejma. Če pomislimo, da se je Velesejem ustanovil šele pred 18 leti, je to veliko število samostojnih prireditev vsekakor zelo veliko in govori za našo podjetnost in za potrebo velikih gospodarskih razstav.

Letošnji jesenski velesejem velja predvsem kmetijstvu. Razstave bodo nameščene v šestih paviljonih mi bodo zavzele večino razstavnega prostora. Predsednik razstavnega odbora je poljedelski minister inž. Beslić. Kmetijska razstava obsega tele oddelke:

1. Semenogojška razstava, ki bo pokazala, katera semena in poljedelske rastline morejo pri nas dobro uspevati.
2. Zelenjadna razstava bo obsegala a) vzgojo domačega zelenjadnega semena, b) pridelovanje in vzgojo zelenjadi, c) vrste naše zelenjadi, d) zelenjadno hrano, e) modele šolskih vrtov, f) zelenjadne vrtove v delavskih kolonijah, g) zelenjad v tujem prometu in h) izvoz zelenjadi na naš jug.
3. Razstava sadja bo prikazala vsa sadna plemena in vrste, ki so v septembru sposobne za razstavo; podčrtana bo zlasti važnost sodobne kmetijske uporabe sadja, posebno sušenja in predelave. Sadjarsko in vrtnarsko društvo izda za to priložnost poučno knjižico o pravi sladokov, ki bo obiskovalcem na razpolago.
4. Cvetlično razstavo priredi Sadjarsko in vrtnarsko društvo. Poleg domačih cvetličnih kultur bomo videli mnogo povsem novega cvetja, kakršnega pri nas še ni bilo.
5. Čebelarstva razstava, ki bo obsegala vzoren čebelnjak, razne panje, pripravo za kuhanje voska itd., manjkalo na tudi ne bo medu in medice.
6. Razstava mleka in mlečnih proizvodov bo zelo obsežna in bo podala mnogo novega, način predelave mleka, mlečni izdelki, stroji, propagandno gradivo za večji konzum mleka in mlečnih izdelkov.
7. Vinarska razstava z vin-

- skim sejmom in vinskih pokušnja. Razstave se udeležijo vinogradniki iz vse Slovenije in bodo razstavljena le tipična vina najboljše kakovosti.
8. Banovinska razstava ovac solčavsko-jezerske pasme in koz domače rjave in samske pasme.
9. Banovinska razstava perutnine, kuncev in golobov, v doslej še nedoseženem obsegu.
10. Gospodarska razstava rib bo prikazala v velikih kasonih in akvarijih vse naše ribe gospodarske važnosti, način smotrnega izkoriščanja ribogojstva itd.
11. Razstava gob, prva te vrste v državi, ki bo pokazala tudi način sušenja in predelave gob, priprave za izvoz itd.
12. Razstava zdravilnih zelišč v naravi in slikah, način izrabljanja, praktičen prikaz sušenja itd.
13. Velika razstava kmetijskih strojev in orodja, ki bo kmetovalec na njej našel vse, kar potrebuje za uspešno obdelovanje zemlje.
14. Razstava akvarijev in eksotičnih ribic po priključeni razstavi cvetja in jo organizira Klub akvaristov.

Program Jesenskega velesejma obsega nadalje veliko gospodinjstvo razstavo, ki jo priredi Zveza gospodinj pod geslom »Več mleka — več zdravja« in bo poudarila važnost mleka v ljudski prehrani.

Razstava industrijskih in obrtnih izdelkov, zlasti pohištva in stanovanjske opreme, radijskih aparatov, obrti, živit, galanterije, tehničnih novosti itd.

Kakor običajno, bo tudi tokrat tekmovalje harmonikarjev v nedeljo, 10. septembra za prehodni pokal za l. 1939-40. Razstavnemu prostoru je priključeno veliko zabavišče, ki bo zvečer krasno razsvetljeno. Prirejen bo tudi variete, kjer bodo nastopali artisti svetovnih odrov. Obiskovalci velesejma bodo nagrajeni s krasnimi dragocenimi darili.

Na naših železnikih imajo zunanji posetniki polovično vozno od 28. avgusta do 11. septembra za prihod v Ljubljano in od 2. do 16. septembra za povratek. Tudi na ladjah in na inozemskih železnikah so dovoljeni znatni popusti. Vizumskih pristojbin so inozemski posetniki oproščeni, če predložijo na jugoslovanskih konzulatih velesejmsko legitimacijo.

Kam drvi svetovno gospodarstvo

Misli ekonoma Grabowskega o svetovnem oborožitvenem gospodarstvu

Pred nedavnim je izšla v Baslu v založbi svetovno političnega arhiva kot prvi zvezek »Razprav o svetovni politiki in o svetovnem gospodarstvu«, knjiga, ki je vzbudila ogromno zanimanje pa tudi ostre polemike in veliko zaskrbljenost med gospodarstveniki. Napisal jo je Grabowsky in imenuje se: »Socialni imperializem kot zadnja etapa imperializma.« Naj tudi našim čitateljem navedemo nekaj misli tega gospodarskega učenjaka. Zanimivo in novo na knjigi je, da ne dela posebno velikih in bistvenih razlik med gospodarstvom demokratskih in avtoritarnih držav. Po pisčevem mnenju je to gospodarstvo tako na eni kakor na drugi strani označeno po vedno večjem oboroževanju. V vseh državah ima oboroženo gospodarstvo prednost pred normalnim potrošnim gospodarstvom. Ti vojni proizvodi ne najdejo svojih potrošnikov. Tako se uporablja ka-

pital in material (surovine), ki jih proizvajalci (delavci) ne morejo potrošiti. Radi tega trpi celotno gospodarstvo in država si mora pomagati z različnimi finančnimi ukrepi. Revnejša država preje, bogatejša pozneje. A vsaka pride po mnenju pisca na vrsto. Kar sledi, je ali vojna, ali pa... Toda pisec ne veruje v vojno. Pisec opazuje nekatere pojave, ki jih imenuje »revolucije« in sicer revolucijo od zgoraj. Država je prisiljena, da nalaga kapitalistom, ki v dobi konjunktura dobro zaslužijo, vedno večja bremena. Tako se zaslužek teh podjetnikov prav tako naglo manjša, kakor se večja oborožitveno gospodarstvo. Kapitalisti prihajajo vedno bolj v neugoden položaj.

Zdi se, da se teh dejstev zavedajo tako na eni kakor na drugi strani. Angleška politika se na pr. trudi, da bi onemogočila vojno in vključila nemško industrijo, nemški kapital mirnim potom v svetovni

gospodarski proces. S posojili se to ne da več doseči, kajti angleški in ameriški kapitalisti so zaprli kredite.

Razumljivo je, da je vzbudila ta knjiga med gospodarstveniki na tej, kakor tudi na oni strani precejšen nemir. Saj jim pisec ne prerokuje nič kaj prijazne prihodnosti. V koliko pa so njegova izvajanja pravilna bo pokazala prihodnost. Vsekakor je njegova ugotovitev, da kapitalist, ki s svojim denarjem ne more več razpolagati, ampak lahko samo na borzi zasleduje naraščanje svojih tečajev, prav za prav ni več kapitalist, zanimiva in ji ni odrekati upravičenosti. Mišl o socializaciji, ki pride sama po sebi, pa je v gospodarskem slovu že stara in se vedno znova pojavlja, čeprav ima mnogo strastnih nasprotnikov.

Naša mladina

Beseda o srednješolskih abiturientih

Kramarske metode pri pridobivanju političnih somišljenikov

Pred malone dvema mesecema so se zaprla vrata za nekaj stotinami slovenskih srednješolskih abiturientov. Na zunaj je to enostavna, vsakoletna ugotovitev, dejstvo, ki se nam zdi, da ga ni potrebno komentirati, ne o njem — s tega ali onega vidika — razpravljati. Kakor hitro pa pomislimo, da se pred enim delom te mladine odpira visokošolsko, pred drugim pa izvenšolsko, realno življenje z lovom za vsemi mogočimi službami, kakor hitro pomislimo tudi, da si velika večina te mladine ob tej priložnosti postavlja temelje za življenjsko stavbo za vse svoje življenje, moramo priznati, da temu ne sme biti tako. Zdi se mi, da je ob tem treba predvsem osvetliti vprašanje in način tako zvane opredelitve (orientacije s tega ali onega nazora itd.) ali bolje — strankarske grupacije teh mladih intelektualcev kot eno izmed bolečih mest našega narodnega življenja in kot »stvar« z dalekosežnimi posledicami.

Stara, da ne rečem prastara slovenska navada je, da je velika večina mladine pod vplivom najrazličnejših »varuhov« in »skrbnikov« razcepljena — nazorsko in politično (strankarsko) — že od šolskih klopi sem, ko prav za prav še o kakih njeni zrelosti ali razsodnosti zdaleka ne more biti govora. Ni čuda zato, da se v šolskih učilnicah pod vplivom splošne zagritosti pogosto pojavljajo prizori, ki močno zadržujejo že itak do skrajnosti stisnjeno oziračje tovarištva in strpnosti. Le malo je takih mladincev, ki se prebijejo do zrelostnega izpita v svojstvu nekakega »nevtralka«, ki se pa po večini potem le morajo ne da bi bili sami že glede vsega na jasnom (pod pritiskom itd.) odločiti sem ali tja, za ta ali oni nazor in politično frakcijo. Če se pa sami ne »opredelijo«, jih »opredelijo« drugi, kajti ljudje so raztrošili v svet, da si »ali za nas, ali proti nam« in da s tem druga izbira ni možna. Ob prestopu na akademsko ali izvenšolsko tla je nemalo važno še dejstvo, da se morajo že v srednji šoli že od prvega do osmega razreda »opredeliti« še določene »opredelitve«, to se pravi, da morajo preiti iz defenzive, ki to več ali manj narekujejo disciplinska šolska pravila, v ofenzivo, borbo na življe-

nje in »mrte« z ljudmi, ki so drugačnega prepričanja.

Zalostna pa je pri razmotrivanju tega vprašanja ravno ugotovitev, da igrajo pri teh tako zvanih jasnih »opredelitvah« in »grupacijah« v prvi dobi po zrelostnem izpitu najglavnejšo vlogo čisto navadne kramarske metode. Koliko še nazorsko in politično niti malenkost izgrajenih mladih ljudi, predvsem iz socialno šibkih krogov z našega revnega podeželja, si je že pridobila ali »po svobodni odločitvi« prisvojila kaka straka ali organizacijo s streho, kruhom ali obljubo obojega! Koliko mladih ljudi je bilo z denarnimi podporami tega ali onega »mecena« privabljenih ali priklenjenih v tako ali tako politično (strankarsko) skupino ali organizacijo, od koder poslej ni več lahkega povratka! Vprašanje je zdaj, ali je to za naše majhno, izpostavljeno narodno občestvo koristno ali ne.

Mislím, da o tem ni treba izgubljati mnogo besed. Že površna presoja razmer v zvezi z delom teh mladih intelektualcev nam dá jasen odgovor. Mladinec, ki tako rekoč proda samega sebe, sebi dano razsodnost itd. in stopi v službo te ali one skupine, tak mladinec se najpogosteje mora izživljati samo v brezkompromisnem boju s »sovražniki« in ima takom ali tako vezane roke, da brez vodstva ne more ničesar storiti — ker je drugače nevarnost, da izgubi svojo skledo leče in življenje ne bo šlo več po tirnicah. Kje more biti pri takem mladincu torej iskrena mladeniška ljubezen, ne do stranke itd., temveč do naroda, kje tovarištvo, strpnost in svoboden mladeniški elan? Če tega ni, kje more biti potem nesebično delo za narod (narod namreč ni stranka!)?

Malo je takih mladincev, ki bi se svobodno »opredelili«, ki jim ni mar za skledo leče, temveč za samolastno spoznanje in spoznavanje — vendar: nekaj je takih in vsa čast jim! Oni edini lahko govorijo o delu za narod, oni edini lahko svojemu ljudstvu največ koristijo.

Zato pa: dajte intelektualni mladini, ki stopa sedaj v življenje, kruha in svobode, dajte ji resničnega, ne hlapčevskega — življenja!

Franc Šebjanč.

Manifestacija mladinske skupnosti v Studencih

V soboto zvečer se je vršila v Studencih akademija delavskih kulturnih društev »Vzajemnost« iz Studencev, Maribora, Pobrežja, Tezna in Radvanja. Večer, ki je bil dobro obiskan je v glavnem dobro uspel. Na sporedu je bilo 4 mladinskih referatov (splošno o mladini, o vajencih, o ženski delavski mladini, ki je bil najboljši, pa o delavski mladini in narodnostnem vprašanju). Nadalje je bilo več pevskih točk (peki in mariborska »Vzajemnost«) potem nekaj deklamacij ter govornih zborov. Ob koncu je vsa dvorana s petjem himne »Hej Slovani« dala duška svojim narodnim čustvom. Posebno primerna in v današnjem času aktualna je bila zborna recitacija Aškercove »Mi vstajamo!«

Kljub predolgemu programu je občinstvo vztrajalo do konca in se potem v navdušenem razpoloženju razšlo. Delavska mladina lahko večer kljub raznim pomanjkljivostim šteje kot velik uspeh, ki je pokazal, da delavska mladina nikakor ne spi, ampak da se neutrudno pripravlja za življenje in za velike naloge, ki jo čakajo v življenju.

Ne bilo bi prav, če bi hinavsko zamolčali nekatere pomanjkljivosti, ki jih na delavskih prireditvah radi srečavamo, a smo prepričani, da niso nujno potrebne, ker se dajo z lahkoto odpraviti. Prvo in

bolj zunanega značaja je vprašanje točnosti. Ali se kljub vsemu ne bi dalo doseči, da se prične samo 10 minut po napovedanem času? Mislim, da bi to ne bilo tako strašno težko. Drugo pa je program. Gotovo je, da skuša pri nastopih več društev vsako pokazati kaj zna. In ker ima vsako več točk, ki jih lahko pokaže, se taki programi raztegnejo v nedogled. Akademija, ki traja dobro uro in pol bi popolnoma zadostovala. Toda v tej uri in pol je treba pokazati res izbran program, saj je prav ta in mnoge druge akademije pokazala, da razpolaga delavstvo v Mariboru in okolici z mnogimi sobnimi močmi. In referati. Saj so bili vsi skrbno in lepo sestavljeni ter dobro premišljeni, vendar sem prepričan, da bi se dali vsi štirje strniti v dva, ki bi ne morala biti nič daljša. Zadnji o nacionalizmu je bil gotovo zelo globok, a spada bolj v revijo ali na predavateljski večer, kakor na akademijo, ko se je poslušalstvo po skoro treh urah programa že do konca utrudilo. Prepričan sem, da so le malokateri imeli od tega težko sestavljene referata kako večjo duševno korist.

Če ne bi bil prepričan, da se dajo ti nedostaki popraviti in če bi ne vedel, da se morajo popraviti, če hoče delavska mladina pri takih prireditvah obdržati svojo publiko, bi tega ne pisal... jad.

Iz zveze kmetijskih fantov in deklet

Zagradec na Dol.

Številnim manifestacijam kmetijske mladine, organizirane v Društvih kmetijskih fantov in deklet, smo se pridružili tudi kmetijski fantje in dekleta iz Zagradca in okolice ter priredili v nedeljo, 13. avgusta veličasten praznik kmetijskega dela. Kmalu popoldne se je zbrala sredi vasi armada kmetijske mladine in se uredila v povorko, ki je bila živ odsev naše zavednosti in borbenosti. Staro in mlado nas je veselo pozdravljalo, ko smo korakali strumno v vrstah in vzklkali kmetiskemu delu, vaški slogi in skupnosti ter kmetiskim voditeljem in mučnikom.

Ko smo prikorakali na tekmovališče, kjer je nas pozdravljala množica kmetijskih ljudi, kakršna se v Zagradcu še ni zbrala je stopil na govorniški oder predsednik društva tov. Ivan Hrovat in v vznemirjenih in od srca prihajajočih besedah otvoril praznik in pozdravil množico. Nato je podal besedo delegatu Zveze kmetijskih fantov in deklet tajniku Ivanu Nemecu, ki je v jedrnatem in globoko zasnovanem govoru podčrtal velik pomen kmetijskega praznika za vse kmetisko ljudstvo, ki vidi prav v tekmah kmetijskega dela svoje trpljenje, lopot, gara skozi ves teden pričakuje željno svojega počitka, ki ga ni. Poudaril je veliko potrebo po enotnosti vasi in kmetijski slogi, ker le tako si bo mogla priboriti slovenska vas lepšo in srečnejšo bodočnost. To zemljo, na kateri živimo že poldrugotisočletje bomo očistili vsega plevela, da bo prosta vseh spon, ki jo danes stiskajo, da ne more biti to kar želi njeno ljudstvo, da mu bo zasijala nova doba, ki mora priti. Govornik je žel za svoja izvajanja toplo in vzharno odobraval.

Pričela se je tekma koscev, ki so ji sledili vsi z največjim zanimanjem. Hitro je končal prvi tekmovalac za njim drugi, tretji, dokler ni dal zadnji znamenje, da je pokosil. Ocenjevalna komisija je pričela s svojim delom, na bližnjem vrtu pa se je pričela prijetna zabava. S kmetiskim praznikom smo kmetijski fantje in dekleta iz Zagradca in okolice pokazali, da hočemo tudi v bodoče krepko graditi stavbo kmetijske sloge, ki edino more zagotoviti slovenski vasi bodočnost.

Sv. Jurij ob Ščavnici

5. in 6. avgusta se je vršil v Mariboru festival, na katerem so se prikazali prastari slovenski narodni običaji. Nastopili so Prekmurci, Belokranjci ter vaščani iz Sv. Marka pri Ptuj in Lači vasi; njim pa se je tudi pridružilo naše Društvo kmetijskih fantov in deklet, ki je pod vodstvom tov. Vladimira Krefta prikazalo biserjajski štrjak z nastopi ruse, slamanega medveda in našemljenega moža. Gledajoče občinstvo je nastopajoče nagradilo s ploskanjem in tako potrdilo svoje zadovoljstvo, fantom in dekletom pa dalo zahvalo za njihov trud. Poleg uspešnega izleta na Donatko goro in v Rogaske Slatine ter veličastne otvoritve lastnega kmetijskega doma, je bil nastop na narodnem festivalu že tretji viden uspeh dela Društva kmetijskih fantov in deklet pri Sv. Jurju ob Ščavnici v tem letu.

Kmetijski praznik v Bohinju

Gorenjska Društva kmetijskih fantov in deklet priredijo v nedeljo, dne 20. avgusta velik kmetijski praznik s sodelovanjem gorenjskih kmetijsko-gospodarskih in kulturnih organizacij.

Sporod: ob 9. uri sprejem zastopnikov in gostov na kolodvoru v Boh. Bistrici; ob 10. uri dop. sv. maša pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru; od 11. ure do 1. ure popoldne ogled zanimivosti Bohinja in vožnja po jezeru; ob 1. uri zbirališče kmetijskih, gospodarskih, obrtniških in drugih delovnih skupin pri St. Fužini na Trati. Nastopijo: orači, terice, predice, oglarji, drvarji, tkalci, izdelovalci škafov in pip, kmetiska svadba. Nato slavnostni odhod povorke z godbami na čelu na tekmovališče; ob 3. uri pop. otvoritev kmetijskega praznika s slovesnim dviganjem državne zastave (državna himna). Sledi kmetisko mladinsko zborovanje. Nastopijo zastopniki Zveze kmetijskih fantov in deklet iz Ljubljane in zastopniki srbskih, hrvatskih in čeških (iz Jugoslavije) kmetisko mladinskih organizacij. Zborovanje se zaključuje s himno »Hej Slovani!«; ob 4. uri tekma koscev in grabljic. Nato razglasitev izida in razdelitev nagrad, narodni plesi in običaji ter velika revija narodnih noš. Narodno rajanje in kmetiska veselica. Igra kovinarska godba z Jesenic.

Vsi, ki se zanimajo za krasoto Bohinja se udeležite kmetijskega praznika. Ne bo vam žal. Poslužite se nedeljskih povratnih kart. Bohinj Vas vabi in kliče! V slogi in delu vstajamo!

Pripravljalni odbor.

Za ženo in dom

Knjiga - prijateljica

Delo krepi telo, knjiga duha. Osvežite se s čitvom

Gospodinja spada brezdvomno med najbolj zaposlena bitja na svetu. Toda vedno še najde nekoliko prostega časa, da pokramlja s svojimi sosedi, čeprav ji taka kramljanja navadno prinesejo le čenče, prepire in celo tožbe, redkokdaj ali pa nikoli ne bo našla časa, da bi vzela v roko knjigo in si s tem nekoliko osvežila in razvedrila svojo dušo.

Na vprašanje, čemu ne čita, bo torej vsaka gospodinja odgovorila, da nima časa. Res je, da ima mnogo dela, če je v svojem poslu vestna, toda nikoli ne bi smela popolnoma pozabiti na sebe. Kakor se mora žena negovati telesno, tako bi se morala tudi duševno. Nikoli se ne sme vdati duševni lenobi. Duševna lenoba pomeni staranje, duševna živahnost pa mladost. V korist vsake žene bo, če bo kolikor mogoče mnogo brala.

Čas za to se najde. Gospodinja si sama urejuje svoj delavnik. Ali ne bi bilo mogoče časovna dela razvrstiti tako, da ostane zvečer urica za čitanje? Če ni drugače, pohitite z delom. Saj poleg koristnih strani, ki vam jih nudi čitanje, vam bo ta urica obenem ura oddiha. Še danes si poiščite doma ali v knjižnici knjigo in se je lotite. Spočetka se vam bo težko živeti v knjigo, ker doslej niste bile vajene večernega čitanja, toda kmalu bo nastopil čas, ko se boste naravnost veselile te večerne ure, katere se pa seveda ne sme izpremeniti v večurno nočno bedenje.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošljejo svoje prispevke najkasneje do vsake srede v tednu.

Snemanje krojev s krojne pole

Kdor prvič gleda krojno polo in se začne gleda v zmešnjavo tamkaj potegnjenih črt, si pač misli, kako je mogoče dobiti iz te zmešnjave zaželeni kraj. Pa ni tako težavno, le malo potrpljenja je treba, in če imamo dober kraj, si lahko marsikaj sešijemo same.

Najprej poiščemo med besedilom, kateri kraj spada k modelu, ki smo si ga izbrali. Mali pregledni krojčki nam pokažejo obliko posameznih krojev in njih številko. Vsak kraj, t. j. vsaka skupina krojev je narisana s posebnim znakom ali drugačno črto. Vsak kraj ima po eno veliko številko, to je zaporedna številka kroja. Nato so še majhne številke, ki nam povedo, kako moramo sestavljati posamezne dele kroja v celoto. Postaviti moramo namreč vedno po dve enaki številki skupaj. Na malem kroju vidimo navadno

puščico, ki nam kaže, v kakšni smeri moramo krojiti blago. Notranje črte pomenijo gube, valovite črte žepi ali nabore. Dalje so v krojčku označeni še gumbi in gumbnice. Vse, kar vidimo na malem krojčku, moramo poiskati tudi na velikem.

Za snemanje kroja si nabavimo par pol praznega papirja. Ta papir položimo na krojno polo in prerisemo vsak del kroja posebej. Tanka, pretrgana črta pomeni, da se tam blago pregane na dvoje, n. pr. pri zadnjiku. Na kraj prenesemo tudi vse znake, ki so na poli. Pri krojenju blaga dodamo povsod za šive, pri pralnem blagu tudi računamo na to, da se blago vskoči. Seveda moramo kraj prej zmeriti, če odgovarja našim meram, da po potrebi kaj odvezamo ali dodamo.

Mati kot vzgojiteljica

Ko je otrok še popolnoma majhen, ima vsaka mati namen, svojega otroka čim bolj vzgojiti. Mnogokrat ostane le pri dobrem namenu.

Dobro vzgojiti otroka ni lahko, zelo lahko pa ga je slabo vzgojiti. Vsa vzgoja je odvisna od matere. Otrok zelo rad opo naša odrasle ljudi. Vse, kar vidi in sliši, skuša posnemati. Zato bi mogla vsaka mati najprej sebi izprašati vst, ali se pač zmerom vede tako, da jo lahko otrok s pridom oponaša.

V prvi vrsti je treba otroku privzgojiti vljudnost. Če nam reče otrok: »Mama, daj mi kruha!«, ga bomo takoj zavrnili z besedami: »Kako se reče?« Otrok se bo takoj spomnil in rekel: »Mama, prosim daj mi kruha.« Predvsem pomislite, ali ste vi spriči svojih otrok in proti otrokom samim vedno vljudni. Ali rečete otrokom, v želji, da vam prinese neki predmet: »Prosim, prinesi mi!« To ni ponižanje pred otrokom, temveč najboljši način vzgoje in pa lastna vljudnost, katero smo tudi proti otroku kot sočloveku dolžni pokazati.

Ali ste pa tudi vedno vljudni, kadar vas otrok posluša in opazuje? Prav radi tega, ker je otrok tako podvržen oponašanju, bi morali zmerom najprej sebe nadzorovati. Če je vaše vedenje dobro, bo dobro tudi vedenje otrokovo, ne da bi se morali veliko ukvarjati z njim. Če se pa sami slabo vedete, tudi pri otroku ne

boste dosegli nič z raznimi ukazi glede vljudnosti in lepega obnašanja. Majhen otrok ne loči dobrega od slabega, vljudnega od nevljudnega. On vse slepo posnema. Torej je vzgoja popolnoma odvisna od onih, ki tvorijo otrokovo življenjsko okolico.

Bodisi v besedi ali kretnji oponaša otrok tudi takšne stvari, ki tudi materi, ki ni baš tankovestna pri vzgoji, ne more biti vseeno. Toda v neki slepi ljubezni do otroka se bo proti tujcem izrazil: »Ah, sedaj mu še pustim, ker je še tako majhen; pozneje, ko bo večji, tega ne bo smel več narediti!« To je popolnoma zgrešena vzgoja. Otrok si bo namreč na dan svoje zrelosti za prepoved mislil: »Zakaj pa danes ne smem?« — se bo enostavno uprl; matere pa ne bo ubogal.

Vzgoja mora pričeti prvi dan otrokovega življenja. Mlado drevo je treba upogniti. Kar je zamujeno, se težko nadoknadi, a kar je zgrešeno, se še težje popravi. Kolikokrat mora mati radi svoje popustljivosti in brezbrčnosti pozneje slišati očitke: »Kakršna mati, takšen otrok!«, ali pa: »Jabolko ne pade daleč od drevesa.« Mati se mora vedno zavedati, da svet gleda v njenem otroku njeno lastno sliko. Če polagaš dobro seme v zemljo, boš imela pozneje dober pridelek, če dajesh dober vzgled, boš imela dobro vzgojenega otroka.

KUHINJA

Priželjčeva juha. Deni v kozo presno maslo (2 žlici), prideni 3 žlice moke! ko se speni, deni noter drobno zrezane čebule in peteršilja, zalivaj počasi z govejo juho, dobro mešaj in pusti, da zavre. Skuhaj še prej priželjce, zreži ga na rezance ter prideni juhi. Potem jo okusaj in prideni košček limone in malo majerona ter zakuhaj tanko zvaljane, za pol prsta široke rezance.

Bela ribja juha-postna. V kozico deni 2 žlici presnega masla, ko se speni, prideni 2 žlici moke in kake 3-4 majhne osnažene in drobno zrezane ribe ter mešaj, da se malo sprazi. Zalij z zelenjavno juho, prideni še vršček majerona ter pusti vreti pol ure, nar kar juho precedi ter zakuhaj z rižem.

Zeleni fižol v stročju. Osnaži stroke, t. j. na koncih jih obreži ter niti pri strani kolikor mogoče poberi; potem prereži stroke dvakrat pošev, da dobiš iz enega stroke tri koščke; skuhaš mehko v slanim krogu ter stresi na rešeto! Razgrej presnega masla ali masti, deni noter drobno zrezane čebule, zelenega peteršilja, malo moke ter naredi bledorumeni prežganje, zalij z vodo od fižola in osoli juho. Ko se malo pokuha, deni noter fižol in ga rahlo premešaj, preden ga daš na mizo. Dodati smeš malo kisle smetane, popra, česna in žlico kisa.

Nadete paradižnice z riževim nadevom. Vzemimo kakih 6 paradižnic, odrezi vsaki pri vrhu eno rezino ter jo položi na stran, iz paradižnic pa poberi pečke. Sprazi v presnem maslu ali masti riža napol mehko, primešaj pest na drobne kocke zrezanega telečjega mesa ali kuhane šunka, napolni s tem paradižnice in jih pokrij z odrezanimi rezinami. V kozico daj malo presnega masla ali masti, položi noter paradižnice in jih dobro pokrij, praži še četrti do ½ ure ter dai z govejo mesom na mizo.

Buče ali cesarska repa. Olupi še mlado zeleno bučo, skuhaš jo kakor kislj repa, potresi s soljo, oblij s kisom, premešaj in pusti da stoji. Medtem naredi bledorumeni prežganje, h kateremu si pridejala in zarumenila malo čebule. Zdaž ožmi rahlo buče, deni jili v prežganje, zalij z juho ali kislim mlekom, prideni par strokov sesekane česna, in če treba, še kisa in soli, lahko tudi par skuhanih in pretlačenih paradižnic ter pusti, da še malo prevre. (Ako vre predolgo, postane zelo vodeno in neokusno). Namesto česna lahko deneš žlico sladkorja, preden prideniš moko. Ko je gotovo in vliješ v skledo priliš s kisljo smetano in dai na mizo.

Stročnat fižol s paradižniki. 1½ kg mlade stročnega fižola osnaži in razreži na poševne koščke. Zarumeni v 2 žlicah masti žlico drobno sesekane čebule, deni vanjo žlico sesekane zelenega peteršilja, s soljo strtega česna in fižol; potresi ga s soljo in papriko ter dobro pokritega pari, da se

zmehča; medtem ga večkrat premešaj. Ko je že precej mehak, potresi nani 1 ali 2 žlici moke, ko se tudi ta malo prežga, prideni 3-4 skuhanne in pretlačene paradižnike, priliš tudi malo juhe. Ko še malo časa vre in je fižol dosti mehak, ga dai v skledi nateg mesa kot prikuho na mizo.

Zeleni grah s prežganjem. Zeleni izluščeni grah 1½ l skuhaš v slani vodi. Deni v kozico žlico masti, ko je vroča prideni drobno zrezanega zelenega peteršilja, žlico presnega masla, 2 žlici moke in košček sladkorja. Ko se to malo prežga, prideni grah; ko dobro prevre in je dosti sladak in slan je gotov in dai na mizo. Povrh lahko daš kisle smetane.

Praktični nasveti

Ali naj se krava rabi za vožnjo ali ne? Na to vprašanje nam odgovarja izkušnja odločno; da! Kot vožnjo živino rabijo pri nas krave le mali posestniki; pri vožnji krave seveda ne zmorejo toliko moči kot voli ali bistri konji. Lahka vožnja pa ima za krave to prednost, da se primerno gibljejo, kar jim je za zdravje koristno. V času, kadar moramo s kravo voziti, je treba, da ji dajemo nekaj več hrane nego ponavadi; obenem moramo paziti, da je ne presilimo v vožnji s preoblaženjem bremen ali s prenaglo vožnjo. Tudi ji moramo dati na dan vsaj po šest ur počitka. Posebno pa moramo paziti, da krave, kadar je breja, na noben način ne poškodujemo; par mesecev pred otelitvijo pa je najbolje, da je celo ne zapregamo.

Lepilo za porcelan. Narediš ga, če primešaš raztopljenemu arabskemu gumiju toliko žganega gipsa, da se naredi precej gosta kaša. Prelomljene porcelanaste dele nato namazi — ne predebelo — s to kašo, jih dobro skupaj stisni ter pusti, da se 3 dni suše. Na prejšnjem mestu se ti posoda ne ubije več.

Kako preprečiš, da prašiči ne glodajo lesa. Ako imajo prašiči v žledcu preveč kisline, si jo skušajo odpraviti s tem, da glodajo les. Vsled tega ogledajo v svinjaku korita, vrata itd. Obglodavanje pa precej puste, ako se jim primeša med krmo nekoliko stočene krede ali pa klajnega apna.

Komarji imajo več hrane

Pravijo, da so se v novjšem času komarji zelo razmnožili. Po mnenju komarjeslovcev se mora ta pojav pripisovati dejstvu, da imajo komarji več paše kot so jo imeli nekdaj. To je verjetno, posebno z ozirom na žensko modo. Včasih so bili komarjevi pašniki omejeni na ženske obraze in roke, dandanes pa se širijo skoraj v neizrečeno brezmejnost.

Dopiši „Edinosti“

Murska Sobota

Sportni praznik. Prejšnjo nedeljo je tukajšnji sportni klub Mura proslavil petnajstletnico svojega obstoja.

Predpoldne se je vršil teniški dvoboj med vrsto Čakovčanov in Murinim moštvom. Popoldne pa so bile v mestnem kopališču plavalne tekme na katerih so nastopili izključno domačini ter dosegli prav dobre rezultate. Plavalnim tekmam je sledila nogometna tekma med reprezentanco Prlekije in Murino rezervno, ki je odločila tekmo v svojo korist. Slednjič se je vršila zanimiva nogometna tekma med Muro I. in SK Ljubljano. Tudi v tej tekmi je zmagala domača „Mura“ (3:0).

Po uradnem programu se je na Murine mestadionu razvila prosta zabava, ki jo je pa motilo nestalno vreme.

Slikarska razstava. Pred dnevi je razstavljal v prostorih kavarne „Central“ mađarski slikar Béniy Ladislav iz Budimpešte. Do razstave, ki je obsegala skoro izključno same akvarele (okrog 30 slik) in na kateri je bilo opaziti tudi precej slovenskih motivov (Bled, Prekmurje), je prišlo na podlagi izmenjalne akcije mađarskih in jugoslovanskih slikarskih umetnikov.

Tukajšnji evang. dijaški dom se je razširil za novo prizidano poslopje, tako da bo zavod prihodnje šolsko leto že lahko sprejel pod svojo streho več mladih stanovalcev.

Proti koncu avgusta bo v M. Soboti priredil misijonsko razstavo kitajski škof Čeng, ki se muči v Sloveniji že od Evhariističnega kongresa. Ob tej priliki in s tem v zvezi bo obiskal tudi svojce misijonarje, ki delujejo v njegovi škofiji.

Sv. Ana v Slov. gor.

Velik gasilski praznik. V nedeljo, 10. septembra t. l. bo pri Sv. Ani v Slov. gor. velik gasilski praznik. Tuk. gasilska četa, ki že 9 let požrtvovalno deluje ob naši meji v človekoljubni zavesti, namerava zgraditi potreben gasilski dom zraven samotno stoječega velikega gasilskega opazovalnega stolpa. Omenjeno nedeljo bo položen temeljni kamen za dom. Ob isti priliki bo tudi proslava dvajsetletnice osvojenja, pri kateri bodo sodelovale vse ostale kulturne in prosvetne organizacije. Pokroviteljstvo nad taborom je prevzel starešina Gasilske zveze g. minister Franc Snoj, ki se bo tabora tudi osebno udeležil in nastopil poleg drugih, kot slavnostni govornik. Udeležbo tabora je obljubil tudi kmetijski minister Vesnić in več narodnih poslancev. Deseti september bo za našo severno mejo pomemben dan, manifestacija naše narodne zavesti in klene povezanosti našega gasilstva kot trdne straže ob naši meji. Vabimo vso dobro mislečo slovensko javnost, da se odzove klicu naše meje in da pokaže po svojih zastopnikih razumevanje za našo gasilsko in narodno stvar. Podroben spored bomo objavili prihodnjič.

Rače

Veliko sokolsko slavlje v Račah. Agilna sokolska edinica v Račah pri Pragerskem je priredila v nedeljo 13. t. m. na letnem telovadišču svoj javni telovadni nastop in razvite prapora. Že v zgodnjih jutranjih urah je bilo na telovadišču vse živo in vse se je pripravljalo na veliko sokolsko slavlje. Popoldan se je vila vrsta sokolov in sokolic na postajo k vlakom, kjer so pričakovali bratska društva. Ob 3. uri popoldne je bil nastop, ki je pokazal lepe uspehe. Vaje vseh oddelkov so bile izvajane zelo lepo. Zanimiva je bila tudi orodna vrsta, ki je pokazala nekaj zelo lepih točk. Zelo mnogo je bilo občinstva, ki je napolnilo sedeže, a bilo bi še več ljudstva, da ni bilo deževno vreme. Po telovadnem nastopu je bila vrtna veselica, katera je z nastopom vred gmotno podprla društvo zelo lepo. Upajmo, da bo sokolska edinica v Račah tudi v bodoče delala tako marljivo kot je pokazala v nedeljo in si čim prej postavila svoj lastni dom, ki je za društvo zelo potreben, bo pa tudi vzor vsem okoliškim društvom.

Pragersko

Popravite nam ceste. Banovinska cesta, ki pelje iz Pragerskega proti Slovenski Bistrici je v zelo slabem stanju. Cesta je zelo prometna in vozi po njej dnevno nešteto domačin in tujih avtomobilov. Dobro bi bilo, če bi se cesta čimprej popravila, saj bi se na ta način preprečile prometne ovire in tudi nesreče na strmih klancih.

Osnovna šola na Pragerskem se popravlja. Pragersko osnovno šolo je vendar enkrat doletelo popravilo. Šola bo pobeljena in popravljena, kar je bilo že dolgo potrebno. Priznati se pa mora onim, ki so to prevzeli in se za stvar zavzeli za izpopolnitev Pragerske vasi.

Cesto v Šikolah bo treba popraviti. Cesta, ki pelje skozi Šikole pri Pragerskem v Ptuj, je v zelo slabem stanju. Čim začne deževati, nastanejo na cesti jarki v katerih ostane voda. Zato naj se za cesto zavzamejo in jo uredijo, ker to mnogo ovira promet, ki je dokaj velik.

Pragersko se izpopolnjuje. Na Pragerskem so zadnje čase začeli graditi več stanovanjskih hiš. Gradbeno delo bo do zime v polnem teku.

Iz Pragerskega je premeščen v Sv. Peter v Savinjsko dolino železniški uradnik g. Henrik Ribar. Med vsemi železničarji je bil

zelo priljubljen. Bil je tudi sokol in pokazal v Pragerskem društvu lepe uspehe.

Sokolska tombola na Pragerskem. Sokolsko društvo Pragersko je priredilo v nedeljo 13. t. m. svojo veliko dobrodelno tombolo. Tombola je bila kljub slabemu vremenu še precej dobro obiskana. Posebno mnogo ljudi je prišlo iz okoliških krajev. Med tombolo je igrala železničarska godba Pragersko pod vodstvom kapelnika Franca Vinklerja. Tombola je društvu prinesla precejšen dobiček, kateri je namenjen za zgradbo sokolskega doma. Po tomboli je bila velika vrtna veselica v vseh prostorih gostilne Berglez. Ogrinc Konrad.

Mala Nedelja

Nova cesta Mala Nedelja—Sv. Lovrenc. Na seji občinskega odbora sta občini Mala Nedelja—Sv. Lovrenc odobrili kredit za gradnjo nove ceste. Cesta, ki vodi sedaj, je zelo slaba in ima hude klance. Predlogi za gradnjo nove ceste so bili sprejeti že pred nekaj leti, vendar občini nista imeli kredita. Sedaj bodo začeli graditi takoj in so tudi prosili za pomoč. Vaščani so zelo zadovoljni, saj bo zanje mnogo bolj, drugič bo pa vožnja bolj sigurna in ne bo toliko nesreč, kot jih je bilo v zadnjih letih.

Uršna sela pri Nov. m.

Pri nas pa res napredujemo. Zdaj dobimo novo vaško sušilnico za sadje. Koliko bo stala še ni znano. Denar bo dalo Kmetijsko ministrstvo. Letos bomo torej res lahko posušili, čeprav je naša vas zelo velika, saj nam je tri četrtine že suša posušila.

Hudo nas zadenejo plačila za vozove. Zapravljivček nas stane 70 din, a težki vozovi 60 din. Pri naši revščini se to že hudo pozna. Nujno bi potrebovali podporo tudi za kmetijsko orodje, kako podporo, da bomo lažje obdelovali to kamenito zemljo, ki daje nam in vam vsakdanji kruh. K. J.

Delo Preporodovcev na Kočevskem!

Dne 7., 8. in 9. t. m. so nas obiskali preporodovci iz Ljubljane sami mladi agilni fantje, kateri so priredili dne 8. zvečer v narodni šoli v Koprivniku slovenski večer. Ob otvoritvi jih je pozdravil starosta sokolske čete brat Princič, želeč jim da bi njihovo delo, ki je ravno v Koprivniku tako potrebno, imelo mnogo uspeha. Zatem so predavali v delu in gibanju preporoda v predvojnem, v vojnem in po vojnem času med našim narodom in končno o delovanju v narodno ogroženih krajih. Bodrili so nas k vztrajnosti, narodni zavesti in k dolžnosti do kralja, države in naroda, za kar so želi burno odobravanje.

Po končanem predavanju se jim je starosta brat Princič, v imenu vseh Slovencev prav prisrčno zahvalil za njih požrtvovalno narodno delo, in orisal narodni in socialni položaj v katerem živimo Koprivniški Slovenci, proseč jih naj bodo tolažniki naših teženj med brati izven Kočevske, kakor tudi na merodajnih mestih. Končno je poudarjal, da Koprivniški Slovenci stojimo in ostanemo visoko nad vsako strankarsko politiko, globoko vdani kralju, domovini in vsemu slovanstvu. Za te besede, je želel govornik od vseh mogočih splošno odobravanje. Zaključku je sledila pesem „Hej Slovani“, ki so jo peli vsi navzoči.

Tovariše in brate Preporodovce prosimo, da bi nas obiskali tudi ob drugih počitnicah. Os.

Cerknica

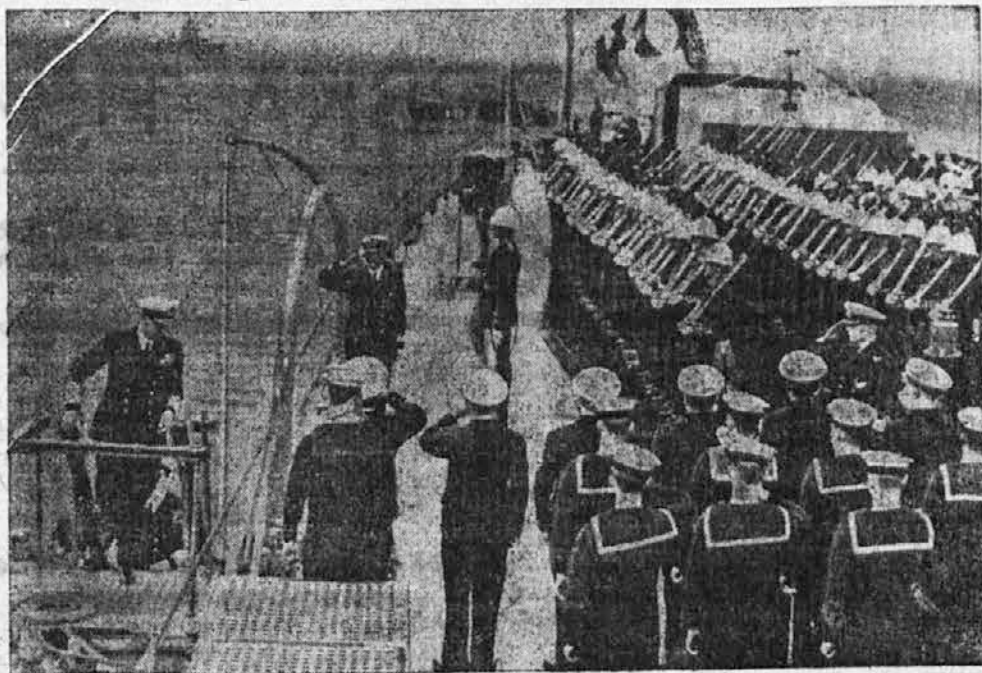
Sokolsko društvo, je veličastno proslavilo svoj obstoj v nedeljo, 13. t. m., ki v tukajšnjem obsejnem kraju prireja vako leto, tako pomembne prireditve v utrjeni postojanki južne meje. Letošnji nastop članstva s sodelovanjem vojaških edinic, nadkriljuje posebno vse prejšnje, kakor navdušeno spremljanje pričujočega občinstva.

Iz Cerkniške okolice

Od začetka julija t. l. je zadan hud udarec tukajšnemu kmetu, ko mu vsa goveja živina boleha na slinovki in parkljevki. Do nekaterih vasi je vsak promet onemogočen, tako vidimo po cestah samo konjsko vprego. V težkem položaju se nahajajo mnogi kmetje vozniki, ko ne morejo z vožnjo lesa si prislužiti denar za potrebne stvari, sol, sladkor, moko itd. V tem času zaprtega prometa, so podvojili vožnjo lesa s tovornimi avtomobili, kar bo tako tudi ostalo v bodoče. Kmet-voznik bo primoran si poiskati drugi vir dohodka. Mnogo bi lahko zaposlili delovnega ljudstva, pri popravilu banovinske ceste Rakek—Soška dolina, Soški potok in Ribnica. Težki vozovi avtomobilov, so imenovane ceste spremenili v prave jarke. V tukajšnjem kraju polnem kamenja, bi ceste bile lahko vedno v dobrem stanju, zato poklicani faktorji zaposlite dela željno ljudstvo, da si prislužijo skromen denar. Ob tukajšnjih cestah vidimo polno razbitih cementnih slebričkov, ki čakajo namestitve ob kraju, že polnih 8 let. Kdo ovira toliko časa namestitve, pa tudi čemu ta brezpomembna potrošnja, ni znano.

Cerkniško jezero, obiskuje dnevno mnogo koscev in grabljič, ki spravljajo jezersko seno. To leto je bilo zalito ravno v času rasti „kravine“ kakor tu pravimo, zato je vsa blatna. Zdaj bi lahko začeli z ošuševanjem, ko je suho, pa bo treba gotovo še dolgo čakati, da bo ta velika ravan spremenjena v žitnico Slovenije.

Paraža angleške mornarice pred kraljem Jurijem VI.

Diplomacija evropskih velesil

Ideje-vodilje britanske, nemške, francoske in italijanske zunanje politike

Najvažnejši činitelj v politiki kake države je njen zemljepisni položaj, njena velikost in sosedstvo, pa tudi razmerje notranjopolitičnih sil. Če iz teh vidikov presojamo zunanjo politiko nekaterih držav, nam postane marsikaj bolj jasno in razumljivo.

Velika Britanija. ima kot majhen otok na severu Evrope in kot svetovni imperij dvojno nalogo pred seboj: zakon samoodbrane jo sili, da skrbi za redno oskrbovanje živeža na otočju in na varne zveze s prekomorskimi deli imperija. Zato ji je nujno potrebna nadoblast na morju, ki onemogoča kateremu koli sovražniku, da bi jo pri tem motil. Ta premoč nad vsemi državami (edino Združene države kot sovražnik ne pridejo v poštev) pa zahteva skrajno opreznost in obzirnost, ki se mora enačiti s temeljnimi koristmi vseh drugih narodov, ker bi v nasprotnem primeru moglo priti do skupnih protestov vsega sveta. Osnovni interesi vseh ostalih narodov pa so neodvisnost in neovirana trgovina. Radi tega se mora Velika Britanija vedno upreti vsakršnemu poizkusu prevlade enega naroda nad drugim in ščititi v lastnem interesu svobodo malih narodov. Znano je, da so veliki kritiki monakovskega sporazuma prav radi teh načel in mnogo manj iz kake res človečanske miselnosti napadali Chamberlainovo popustljivost, češ, da gre tu za prvo veliko kršitev angleških tradicionalnih načel v zunanji politiki. Saj so ta načela in angleška demokracija storile iz Velike Britanije to, kar danes je: prva svetovna velesila.

Nemška zunanja politika se kljub menjajočim se režimom ni v mnogem izpremenila. Opredeljena je po najugodnejšem zemljepisnem položaju na sredni Evropi, ki že nekako sam ustvarja miselnost o gospodstvu nad svetom. Poleg tega je treba računati s posebno lastnostjo nemškega naroda, ki se je v zgodovinskem razvoju pokazala, to je s preorganizirano vojsko in z nekim misticizmom, ki daleč od stvarnosti stavi cilje, ki jim narod ni vedno kos. Pri Nemcih sta si politika in kultura dva pojma, ki se čisto naravnost izključujeta. Vemo, da je bila Nemčija kulturno najmočnejša, ko je bila — kakor v Goethejevih časih — njena politična moč skoro popolnoma na tleh

in je bila razdrobljena na nebroj malih držav, ki so se med seboj prepirale ali bile celo pod Napoleonovim gospodstvom. Prav tako je bila Nemčija kulturno povsem brez pomena, kadar je bila politično močna. Nemško politiko urejuje in usmerja vojaški ideal sile. Človeštvu je treba vsiliti svojo voljo in svoj red, tudi če se dobrot tega reda še ne zaveda. Zato so nemško zunanjo politiko vodile bolj vojaške kakor diplomatske osebnosti... In vojak je vedno važnejše čustvo strahu kakor čustvo zaupanja.

Francoska diplomacija razpolaga z najstarejšo tradicijo in z najposobnejšimi diplomati. Vendar ni tako uspešna kakor bi pričakovali. Vzrokov za to je več. Predvsem je to francosko globoko prepričanje o višini njihove kulture in njihov prezir pred vsem barbarstvom drugih narodov, ki ga Francozi le težko zakrivajo ter tako žalijo druge narode. Vsa francoska politika zadnjih desetletij je v znamenju strahu pred njenim vzhodnim sosedom. V tem svojem strahu in odporu je francoska zunanja politika skrajno stroga in dosledna ter se ne boji nobenih sredstev. Poleg tega jo bolj kakor v kateri drugi državi zavirajo notranje reakcionarne sile, ki gredo čisto preko in proti koristim domovine.

Italijanska diplomacija temelji na tradicijah staroitalijanskih renesančnih malih republik. Ona ni zasnovana kakor angleška na trgovskem duhu, niti kakor nemška na politični moči, ali kakor francoska na logičnem smremljenju po določenih ciljih. Italijanska diplomacija je gibka in temelji na stalnem manevriranju. Njen cilj je, da z dogovori in pogajanjem doseže večjo moč, kakor bi jo dosegla s fizično silo. V tem je pravo nasprotje nemški politiki prav tako kakor francoski. Mesto sile se zanaša na diplomacijo in mesto stalnih prijateljev, ki si jih pridobiva Francija v stremljenju za gotovimi cilji, se Italija ne zanaša na nobenega prijatelja brezpogojno, ampak jih po potrebi menjava. Italijani stremijo vedno k neposredni koristi. Velicina te politike je v pogajanjih in dogovorih.

(Po Contemporary Review)

Japonski cesar na manevrih

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽENO HITRO. DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA
LITOGRAFIJA
OFFSETTISK
KAMNOTISK
BAKROTISK
ANILINSKI TISK
KNJIGOVEZNICA
KARTONAŽA
PLAKATIRANJE

Zanimivo štivo

Industrijski razvoj Kitajske pred vojno in v vojni

Pod besedo Kitajska si povprečen človek ne predstavlja mnogo. Skoro vsako leto je nekaj slišal o kitajskem zidu, skoro vsi pa so mnenja, da je to narod, mnogoštevilčen, ki pa je še zelo nazadnjaški ter do katerega kultura v današnjem pomenu besede ni prišla.

Deloma, pa res samo deloma, tudi to mnenje drži, vendar jete treba slišati, kaj pravijo vsakoletna poročila njihovih ministrstev, ki vodijo statistiko o napredku Kitajske.

Skoraj ne moremo verjeti, ko čitamo tako poročila, ki je bilo sestavljeno po najbolj skrbno zbranih podatkih. Tako ima Kitajska 225 modernih bank in vsako leto se jih ustanovi kakih 20 novih. Seveda tiči za temi bankami v veliki večini primerov zapadno-evropski kapital. Središče bank je bil Shanghai, kjer še sedaj obstoja banka, ki jo imenujejo »žensko banko«, ker jo e ustanovila neka Kitajka, Nieh Lu po imenu.

V kratkem hočemo podati številke, izdane od uprave province Kiangsu, ko je bila še čisto v kitajskih rokah. V tej provinci se nahaja tudi mesto Shanghai ter je bila najbolj razvita provinca, kar se industrije tiče. V tej provinci je bilo 231 bombaznih tovarn, 162 tovarn za svilo, 17 tovarn za volno, 140 tkalnic za svilo, 247 tovarn za nogavice, 50 tovarn za brisače, 27 tovarn za čipke, 100 tovarn za klobuke, 38 tovarn za čevlje iz gumija, 57 tovarn za karfume, 41 tovarn za izdelavo električnih izdelkov, 15 za izdelavo termossteklenic in 73 tovarn za izdelavo najrazličnejših kovinskih predmetov.

S tem pa še ni konca tovarn, kajti obstojalo je še 11 tovarn za izdelovanje vžgalic, 303 za izdelovanje cigaret, 39 za mesne konzerve, 98 tiskarn (tu se nahaja tudi ena največjih založb na svetu »Commercial Presse«). Nadalje imamo še številne tovarne za steklene izdelke, kartonažo, pločevino in druge. Samo v tej provinci je bilo 35 filmskih podjetij. Imeli pa so tudi tovarno za aeroplan. Danes so Japonci vse to »sposmerili« s svojim gospodarstvom.

Kitajska industrija je kljub temu danes ena izmed najbolj organiziranih industrij na svetu. Iz teh obalnih provinc so zgradili celo omrežje poti in železnice proti notranosti dežele, kjer so našli vedno dovolj odjemalcev za svoje izdelke. Uporabljali so vodne poti in ceste, pa tudi aeroplan jim je mnogo pomagal pri tem poslu. — Vendar se Kitajska ni zadovoljila s tem, da je prodajala svoje izdelke samo na Kitajskem, temveč pomenijo še danes njeni proizvodi konkurenco evropskim in posebno japonskim izdelkom.

Znano je, da je izvažala Kitajska v velikem številu radio-aparate; pa tudi vino in šampanjec »made in China« si je že krčil polagoma pot v ves svet. — Da more konkurirati kitajsko blago kljub drage-mu transportu evropskemu, je vzrok v tem, da je kitajska delovna moč zelo poceni, saj tam delajo v glavnem žene in otroci in to za majhno plačo. Jasno je, da ne obstajajo nikaka zavarovanja, nikake organizacije med delavci.

Da je prišlo do tako silnega napredka kitajske industrije, je treba iskati vzrokov v tem, da so opazili kitajski državniiki veliko odvisnost v tem ozirju od Japonske in od USA ter so stremeli za tem, da čim prej z lastnimi izdelki zadostijo domačim potrebam. Da je bilo to prav in koristno, se vidi dovolj jasno v sedanji vojni, ko izdelujejo velik del opreme in municije za vojaštvo sami doma. Poleg

velikega števila vojaštva, ki ga ima Kitajska na razpolago, se morajo Kitajci v prvi vrsti zahvaliti lastni industriji, ki jih vsaj do gotove mere zalaga z najpotrebnejšimi predmeti, da se morejo tako uspešno ustavljati Japoncem.

Nekaj števil iz svetovne vojne, pomembnih za kmeta!

Statistike vojujočih se strank v zadnji svetovni vojni ne objavljajo, koliko je bil delež kmetijskega prebivalstva na mrtvih, ranjenih in invalidih. Ve se pa, kolik delež predstavlja kmetstvo prebivalstvo pri celokupnem delovnem prebivalstvu teh držav: v Franciji 47.2%, v Italiji 59.4%, v Avstriji 24.9%, na Madžarskem 69.7%, v carski Rusiji 58.3%, v Nemčiji 35.2% ter končno v Angliji 12%. V splošnem so v vseh vojskah tvorili kmetje in delavci z dežele večino moštva.

Nemčija je mobilizirala v zadnji vojni 13.250.000. Od teh jih je bilo 5 milijonov poljedelcev, kar predstavlja polovico vseh tedanjih delovnih sil nemškega podeželja. Nemčija je imela mrtvih in onesposobljenih za delo v zadnji vojni 6 milijonov mož, od tega 2.300.000 kmetov, kar predstavlja 1/3 delovnih sil, zaposlenih v poljedelstvu.

Francija je mobilizirala 8.400.000 mož, med njimi 3.300.000 kmetov, ki predstavljajo 45% njenega v poljedelstvu zaposlenega prebivalstva in 65% moških delovnih sil, zaposlenih v poljedelstvu. Francija je imela ob koncu vojne 1.110.000 mrtvih in 2.056.000 ranjenih, od tega 560.000 kmetov med mrtvimi in nad en milijon med ranjenimi.

Samo te številke že zadostujejo, da pokažejo potrebo po zavezištvu kmetijskega prebivalstva vseh držav vsega sveta v borbi zoper vojno in onim, ki na njo ščuvajo. (Po reviji »Brazda«, glasilo Poljedelske Internacionale). V. K.

Boj proti mednarodni vohunski zalegi

Ni še dolgo, ko so časopisi prinesli senzacionalno vest, da so v Parizu aretirali dva zelo znana novinarja: častiljivega starca Poirierja, bivšega sodelavca pri »Tempsu« in potem pri »Figaru« in 55-letnega Aubina, voditelja poročevalske službe pri »Tempsu«. Že takoj v začetku je bilo videti, da se bo afera razširila tudi na širše in uplivnejše kroge, zato je vlada s posebno uredbo prepovedala časopisom poročanje o tej zadevi, dokler ne bodo znane zadnje podrobnosti. Levičarsko časopisje vidi v tej potezi neko potuho, ki jo daje vlada visokim izdajalcem, a Daladier stalno poudarja, da si ne bo pomišljal nastopiti tudi proti najbolj znanim in najbolj spoštovanim osebnostim.

V javnost je prodrlo doslej le malo, vendar že ta drobna poročila kažejo, da bo prišlo do javnega škandala, kakor ga Francija izza Staviskyjevih časov ni več doživela. Stari Poirier, ki je med tem v zaporu umrl, in Aubin sta bila v Pariških uradnih krogih znani osebi. Bila sta v stalni zvezi z ministri in nihče niti od daleč ni slutil, da oddajata svoja poročila razen svojim časopisom tudi preko meje. In vendar o njuni krivdi danes ni nobenega dvoma več, kajti uradno poročilo javlja, da sta priznala sprejem velikih množin denarja. Poirier je dobil 3 in pol milijona, Aubin »le« 1 milijon. Čudno je le, da so francoske oblasti šele zdaj prišle tej, človek že lahko reče, zaroti na sled. Saj je bilo že dolgo marsikaj sumljivo v francoskem javnem, posebno novinarskem življenju. Dan na dan so začeli izhajati novi »protižidovski« časopisi, ki so se z vso strastjo borili »proti

Mali oglasi

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za šifri-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah

Kupujte Hranilne knjižice

ori tvrdkah ki
oglašujejo v

vseh denarnih zavodov, 3% obveznice,
bone, delnice itd., valute (tuji denar) vseh
držav — kupimo takoj in plačamo najbolje

Bančno Kom. zavod

Maribor, Aleksandrova cesta 40
Prodaja srečk drž. razredne lotorije

„EDINOSTI“!

Židom in Moskvi«, na stotisoče je šlo število letakov, ki jih je našla policija v obmejnih pokrajinah in v nekaterih časopisih so se z neko vztrajnostjo objavljali članki proti nasprotnikom Osi, ki se v ničemer niso razlikovali od pisanja časopisov tam preko. Beneš, Churchill, Eden in Titulescu so bili deležni najostrejših napadov, čeprav vse to pisanje nikakor ni bilo v skladu s simpatijami velike večine francoske javnosti. Zanimivo je tudi, da so bili razni francoski protižidovski časopisi v svojih uredništvih in sprejemnicah naravnost sijajno urejeni, čeprav jim naročnina ni mogla kriti niti del stroškov tiskanja, kajti vsi ti listi so imeli le nekaj stotin naročnikov. Vse to in posebno ostri napadi na Sovjetsko Rusijo prav v časih, ko je bilo to najmanj v interesu francoske zunanje politike, je kazalo, da vodijo vse te niti v inozemstvo.

Drugi urad francoskega generalnega štaba (protivohunska služba) je kmalu zasledil tistega moža, skozi čigar roke so šle vse te niti. Bil je to bivši nemški ri-sarski učitelj in politik že izza časov weimarske republike Otto Abetz, ki je imel še izza prvih let po vojni tesne zveze z raznimi francoskimi »višjimi« krogijad.

Nekaj iz zgodovine podmornic

Prvi poizkusi za gradnjo podmornic segajo do 17. stoletja nazaj. Leta 1624. se je kot prvi v tej panogi poizkusil Nizozemec Kornelij Drebbel. 1774 so sledili Angleži, 1801 Američani in 1851 Nemci. Najbolj smotno so se podmornice oprijeli Francozi, posebno po velikem uspehu podmornice, ki jo je zgradil švedski inženjer Nordenfeldt. Ko se je vojaška pomembnost podmornic vedno jasneje kazala, je gradnja podmornic v vseh državah vedno bolj napredovala.

Nova kovina

V Ameriki delajo poizkuse z novo kovino — ki ima mnogo prednosti pred aluminijem. To je berilij, ki ga doslej radi visoke cene niso mogli v praktičnem življenju uporabljati. Šele v zadnjem času so našli nek način, da se berilij pridobi

Ta Otto Abetz je bil mož najfinerših manir, ki so ga vabili na vse politične dine-je in bankete, mož, ki je obvladal francosčino kakor rojen Francoz, mož, ki so ga šteli med najožje sodelavce zunanje-ga ministra neke tuje države. Ta človek je imel ne le na francosko-nemške odno-saje, ampak celo na francosko notranjo politiko izreden vpliv, saj je sam zalagal francosko desničarsko časopisje s protiruskim gradivom, ki ga je to časopisje verno ponatiskovalo. Ko se je ta afera odkrila, je moral nemudoma zapustiti Francijo.

Zanimivo je, da se vsa ta afera ne omejuje zgolj na Francijo, ampak se v tej zvezi omenja tudi ime belgijskega desničarskega politika Degrella in tudi nekaj znanih angleških imen iz visokega plemstva. Ni torej čuda, da so stopile oblasti demokratskih držav v zvezo, da zatro to tisočglavo hidro mednarodnega vohunstva in da do dna razčistijo afero, ki je zopet enkrat pokazala vso notranjo pokvarjenost ter gnilobo gibanj in politikov, ki jemljejo nacionalizem v zakup in pri tem na škodo svoji tolikokrat oprevani domovini služijo lepe denarce.

jad.

va z manjšimi stroški. Čisti berilij se sver-ti belo kakor srebro in je neprimerno laž-ji kakor aluminij. Le mnogo bolj krhek je. Zato ga mešajo z aluminijem. Iz dveh delov berilija in enega dela aluminija pridobivajo zlitino, ki je skoro polovico lažja kakor duraluminij iz katerega so doslej delali aeroplan.

Premovanje rodovniške govedi pinogavske pasme

Kralj. banska uprava v Ljubljani priredi v petek, dne 25. avg. t. l. vSredišču ob Dravi in dne 26. avg. t. l. v St. Janžu na Dr. polju premovanje rodovniške govedi pinogavske pasme.

Ker je to gotovo večja in pomembnejša vsakoletna prireditve živinorejcev ter je obenem razstava vseh najlepših živali dotičnega rejskega okoliša, se cenj. in-teresenti vljudno vabijo, da si to premo-vanje gotovo ogledajo.

Kis za vlaganje

Izdelovanje likerjev, de-sertnih vin in sirupov
ter žganjama

MARIBOR - Gosposka ulica 9 - - Telefon 25-80

Jakob Perhavec

Spirit za vlaganje

Vedno v zalogi: Rum, konjak, slivov-ka itd.

NA DEBELO! NA DROBNO!